

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
ORGAAN VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

18^e JAARGANG

WOENSDAG 19 APRIL 1933

No. 903

NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT.

Curatoren: Mr. G. Vissering, Voorzitter; Ir. A. Plate, Onder-
Voorzitter; C. H. van der Leeuw, Penningmeester; Mr. W.
M. van Lanschot; Mr. L. J. A. Trip; E. D. van Walree.
Directeuren: Prof. Mr. F. de Vries; Prof. Dr. N. J. Polak;
Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart, Directeur-Secretaris.
ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN.

COMMISSIE VAN ADVIES:

Prof. Mr. D. van Blom; J. van Hasselt; Jhr. Mr. L. H. van
Lennep; Mr. K. P. van der Mandele; Prof. Dr. N. J.
Polak; Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van Welderen
Baron Rengers; Prof. Mr. H. R. Ribbius; Jan Schilthuis;
Mr. Q. J. Terpstra; Prof. Mr. F. de Vries.
Gedelegeerd lid: Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart.
Redacteur-Secretaris: Dr. H. M. H. A. van der Valk.
Secretariaat: Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam.
Telefoon Nr. 35000. Postrekening 8408.

19 APRIL 1933.

In den toestand van de geldmarkt kwam geen verandering van beteekenis. De prolongatierente noteerde weder 1 pCt.; callgeld bleef op $\frac{1}{2}$ pCt. aangeboden en particulier disconto werd voor $\frac{7}{16}$ pCt. verhandeld. Alleen voor schatkistbiljetten was er meer vraag, zoodat lange looptijden voor $\frac{15}{16}$ pCt. werden afgedaan.

De Minister van Financiën stelt de inschrijving open op schatkistpapier op Donderdag 20 dezer. Aanbieden worden drie- en zes-maands promessen en jaarbiljetten tot een totaal bedrag van f 85 miljoen.

Blijkens den weekstaat van De Nederlandsche Bank namen de posten binnenlandsche wissels en beleeningen respectievelijk toe met f 322.000 en f 419.000. De buitenlandsche wisselportefeuille bleef op gelijke hoogte; de diverse rekeningen onder de activa der Bank klommen met f 180.000.

De goudvoorraad blijkt met f 489.000 te zijn vermeerderd, terwijl de voorraad zilver met f 330.000 daalde. Onder de passiva der Bank liep de biljettencirculatie met f 5,9 miljoen terug. De saldi in rekening-courant stegen daarentegen met f 6,8 miljoen, welke toeneming voor het overgrote deel voor rekening kwam van het tegoed van 's Rijks schatkist. Het beschikbaar metaalsaldo daalde met f 183.000; het dekingspercentage bleef onveranderd op nagenoeg 83 pCt. staan.

Hoewel deze berichtperiode slechts over enkele dagen loopt, valt van de wisselmarkt toch nog wel het een en ander te vermelden. De Dollarkoers onderzocht den nadeeligen invloed van de schijnbaar steeds grooter wordende kans voor inflatie in Amerika, terwijl het feit, dat het voor particuliere banken tot nog toe niet mogelijk is geweest goud van de Federal Reserve Bank te betrekken — de courantenberichten doen eerder het tegengestelde vermoeden — ongunstig werkte. Velen vinden het dan ook raadzaam zich van hun Dollarbezit te ontdoen. De Amerikaansche wisselnoteeringen, die in de vacantedagen hier bekend werden, gaven een beeld van groote verwarring, zoodat toen de wisselhandel hier gisteren weder aanving het geruimen tijd duurde, eer men eenigen vasten

grond onder de voeten had. De koers is de eerste dagen op ongeveer 2.4775 blijven hangen. Donderdag kwam er 's middags, even na de opening van de Amerikaansche beurzen, groot aanbod, dat de koers tot 2.46 deed inzakken; gisteren bleef het aanbod aanhouden en sloot de koers op 2.4440. Het Pond, dat op 8.46 de week opende, liep aanvankelijk tot 8.43 $\frac{1}{2}$ terug, waarop gisteren een herstel tot 8.52 $\frac{1}{2}$ volgde. De Dollarnoteering in Londen kwam van 3.41 $\frac{1}{2}$ op 3.48 $\frac{1}{2}$. Marken konden zich verder iets verbeteren: 58.15—58.75, slot wederom lager 58.45. Door een verzachting van de deviezen-voorschriften in Oostenrijk is het nu mogelijk alle Shillingen, benodigd voor betalingen in het land zelf — maar geen overdrachten van de eene buitenlandsche rekening op de andere — in de zg. „Privat-clearing” aan te koop te nemen tegen de officieel vastgestelde koersen, waarop een premie wordt uitgekeerd, welke premie voorloopig tweemaal per week wordt vastgesteld. De Shilling komt dan op ongeveer 26 cent. De Fransche Franc handhaafde zich voor de feestdagen boven de 9.75; gisteren liep de koers op 9.74 terug. De Dollar, die in Parijs voor de feestdagen nog 25.37 noteerde, viel gisteren op 25.10 terug. Belga's 34.56—34.52. Zwitsersche Francs bleven op ongeveer hetzelfde niveau: 47.86. Lires hooger: 12.68—12.71. Ook Peseta's vast: 21—21.10. T.T. Batavia 100. Canadeesche Dollars 2.05.

Ponden op één- en drie-maanden veranderden slechts weinig; het agio is nu $\frac{1}{4}$ resp. $\frac{1}{2}$ c. Dollars op termijn waren natuurlijk zeer aangeboden en het was heel moeilijk wat ondergebracht te krijgen; de laatst bekende noteeringen luidden 125 resp. 350 punten onder contant.

Door de feestdagen waren de omzetten op de goudmarkt beperkt. Gouden baren deden f 1.649, Eagles 2.50 $\frac{1}{2}$ en Sovereigns 12.20.

LONDEN, 17 APRIL 1933.

De geldmarkt was ook deze week overvloedig voorzien van op korten termijn beschikbaar geld. Op Zaterdag was het zelfs uiterst moeilijk om saldi over de Paaschdagen te plaatsen. De weekstaat van de Bank geeft belangrijke wijzigingen in de cijfers aan, waarvan de verkoop van een groot bedrag aan „securities” van het banking department wel de voornaamste is. Hiermede hield eene vermindering in de totale saldi der clearing banken verband, hetwelk nog niet tot uitdrukking kwam in de markt. Integendeel de banken waren vrij groote koopers van kort papier, waarvoor hier en daar prijzen van $\frac{1}{4}$ en $\frac{3}{8}$ pCt. genoemd werden. Disconto was dientengevolge zeer flauw tegen Donderdag, op welken dag ditmaal op de nieuwe schatkistpromessen moest worden ingeschreven. De toewijzing geschiedde dan ook tot pl.m. $\frac{7}{16}$ pCt.

De noteering voor drie-maands bankaccepten is $\frac{9}{16}$ pCt. met geringen omzet.

Op de deviezenmarkt was het stil tot zich plotseling Donderdagnamiddag geprononceerde zwakte in de Dollarnoteering openbaarde. Het was toen echter vrijwel onmogelijk om te handelen. De noteering stelde zich op 3.45.

DE BETEKENIS VAN DE GRAANPRIJZEN VOOR HET ONTSTAAN EN HET VOORTDUREN DER CRISIS.

I.

Inleiding.

Van alle industrieën in de wereld is de landbouw-industrie verreweg de grootste, en van deze industrie is de graanproductie, waaronder ook rijst is te rekenen, weder de eigenlijke kern. De granen toch zijn het hoofdproduct voor de voeding van den mensch, hetzij direct in den vorm van brood, macaroni, enz., dan wel indirect door hun gebruik als dierlijk voedsel. Het is dan ook niet te verwonderen, dat de graanprijzen een sterken invloed uitoefenen op de prijzen van tal van overige producten. Zoo bestaat door de varkensfokkerij zeer duidelijk verband tusschen maisprijzen en vetprijzen, niettegenstaande vetten toch ook uit tal van oliehoudende zaden, walvisschen enz. worden gewonnen, uit bronnen dus die met de granen geenerlei direct verband houden.

Dat inderdaad de graanoogsten een groote rol in het economisch leven moeten spelen, blijkt o.a. uit de opbrengsten. Deze waren in de vijf vóóroorlogsche jaren van de orde van f 30 milliard per jaar, in de „boom“-jaren van de orde van f 50 milliard, en op heden van f 20 milliard, indien men de prijzen in de exporthavens der verschillende landen als basis neemt.

In de volgende regelen is getracht de betekenis van den loop der graanprijzen en der graanproductie, in het bijzonder ook wat betreft de heerschende crisis, uiteen te zetten. Daartoe zullen achtereenvolgens besproken worden:

1o. de loop der productie en der prijzen van de granen vóór en na den oolog, en de invloeden, die daarop hebben ingewerkt;

2o. de economische gevolgen van de opbrengst der graanoogsten en de betekenis daarvan voor de wereldcrisis;

3o. de vooruitzichten voor den landbouw en de voorwaarden voor een oplossing der crisis.

§ 1. De loop der productie en der prijzen van de granen vóór en na den oorlog, en de invloeden die daarop hebben ingewerkt.

In de nevenstaande tabellen vindt men de productiecijfers der hoofdproductielanden en de marktprijzen te Rotterdam en te Chicago van de verschillende graansoorten, beginnende met de vóóroorlogsche jaren 1909/13 en daarna over de tijdvakken 1921/24 en 1925/29, en tenslotte over de jaren 1930, 1931 en 1932.

De opbrengst der U.R.S.S. (Union des Républiques Socialistes Soviétiques) is buiten beschouwing gelaten om redenen uiteengezet in de Appendix.

Voor een gemakkelijker vergelijking zijn productie en prijzen ook uitgedrukt in percenten, waarbij de gemiddelde vóóroorlogsche cijfers = 100 zijn gesteld.

Voor tarwe zijn alle jaren afzonderlijk vermeld, omdat tarwe het leidende graan is, in dien zin, dat de prijzen der andere granen slechts in zeer zeldzame gevallen even boven den tarweprijs stijgen, maar in den regel zeer belangrijk daar beneden blijven. De volgende beschouwingen zullen zich dan ook in hoofdzaak tot de tarwe bepalen.

Wat de prijzen van deze graansoort betreft, blijkt dan, dat, wanneer men den gemiddelden Rotterdam-schen loco-prijs (zie Appendix) van 1909/13 = 100 stelt, deze prijs in de jaren 1919 en 1920 tot 285 is gestegen. De productiestatistieken dezer beide laatstgenoemde jaren ontbreken; wij moeten ons ter verklaring dezer exorbitante prijzen, tevreden stellen met onderstellingen, die overigens een zoo groote mate van waarschijnlijkheid hebben, dat geen tegenspraak is te vreezen.

Na den wapenstilstand toch in November 1918 heerschte in groote deelen van Europa feitelijk hongersnood, en de graanvoorraden waren overal tot een minimum gereduceerd. Bovendien was de productie

INHOUD:

	Blz.
DE BETEKENIS VAN DE GRAANPRIJZEN VOOR HET ONTSTAAN EN HET VOORTDUREN DER CRISIS I door <i>Dr. F. G. Waller</i>	318
De toekomstige deviezenpolitiek en de positie der circulatiebanken door <i>Dr. E. Verviers</i>	323
De mogelijkheid eener industriebank in verband met Nederland's industriële toekomst door <i>Mr. Dr. B. K. Spanjaard</i>	326
De positie van den Nederlandschen Gulden door <i>Mr. J. W. Beyen</i> met Naschrift door <i>Mr. D. J. Hulshoff Pol.</i>	328
AANTEKENINGEN:	
De vooruitzichten in de internationale tinindustrie	330
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.....	331—336
Geldkoersen. — Wisselkoersen. — Bankstaten. — Goederenhandel.	

op de eigenlijke gevechtsterreinen in het Westen en in het Oosten voorloopig onmogelijk, en was de vóór den oorlog zoo belangrijke Russische export tot volkomen stilstand gekomen. Europa trachtte tot elken prijs het hierdoor ontstane tekort aan te vullen, en het is dus volkomen begrijpelijk, dat de markt te Rotterdam een prijsstijging vertoonde van 100 tot 285. Er komt echter een sterke prijsval, zoodra in de eerste dringende behoeften is voorzien en gelijktijdig de graanbouw zoowel als het vervoer zich weder eenigszins in de vroegere banen gaan bewegen. Maar toch bleef de prijs te Rotterdam in de periode 1921/24 gemiddeld op 139 pCt. van die der basisjaren 1909/13. Dit is begrijpelijk wanneer men de productiecijfers beziet. Daaruit blijkt dat Europa in dat tijdperk niet minder dan 25 pCt. onder de vóóroorlogsche productie bleef, waardoor een sterke vraag ontstond, en waarin voorzien moest worden, en ook inderdaad voorzien is door een vermeerderde productie buiten Europa. Deze vermeerderde buiten-Europese productie had de stimulans van hogere prijzen noodig, omdat nieuwe minder gunstig gelegen gronden in cultuur moesten worden genomen, terwijl bovendien de productiekosten waren gestegen.

Uit tabel II blijkt, dat zowel de U.S.A. als Argentinië, Canada en Australië hun tarweproductie sterk opvoerden, en daardoor de wereldproductie op bijna geheel hetzelfde peil bleef als in de periode 1909/13.¹⁾

In het volgende tijdvak 1925/29 neemt de productie in Europa voortdurend toe, en is in 1929 nog slechts 11 pCt. beneden 1909/13, terwijl gelijktijdig in alle exportlanden, uitgezonderd de U.S.A., de productie blijft stijgen, met het gevolg, dat de wereldproductie in dit tijdvak gemiddeld 965 miljoen quintalen bedraagt, tegen 872 miljoen quintalen in het tijdvak 1921/24, dus 10 pCt. meer.

Nu is het merkwaardig, dat, terwijl deze hogere productie een prijsdaling zou doen verwachten, juist het omgekeerde plaats vond. De prijzen stegen zeer aanmerkelijk: te Rotterdam van f 12,90 in de vorige periode, tot f 14,71, of anders uitgedrukt van 139 pCt. tot op 159 pCt. van het vóóroorlogsche peil.

De verklaring van deze anomalie is te zoeken in het kunstmatig hooghouden der prijzen door de Wheatpool in Canada en de Farm Board in de U.S.A., beide instituten, die op reusachtige schaal tarwe opkochten. Het zou te ver voeren dit alles in bijzonderheden uiteen te zetten, alleen zij er op gewezen, dat reeds in 1927/28 een prijsdaling verwacht had kunnen worden, omdat de voorraad tarwe in de U.S.A. en Canada van 21.1 miljoen quintalen op 1 Augustus 1927 was gestegen tot 31 miljoen quintalen op 1 Augustus 1928.

¹⁾ De bevolkingstoename in aanmerking genomen zou eigenlijk een hooger productiecijfer noodig zijn geweest om in de behoefte te voorzien. Deze toename toch was in Europa, Noord- en Zuid-Amerika in de periode 1913—1924 5 pCt.; van 1924 tot 1930 7 pCt. In de U.S.A. steeg de bevolking van 96 miljoen in 1913 tot 112 miljoen in 1924, dus met rond 16 pCt. Vermoedelijk is er een compensatie geweest door een vermindering van het gebruik, waarschijnlijk een gevolg der hooge prijzen.

Dat zowel de Canadeesche Wheatpool als de U.S.A. Farm Board groote voorraden moesten opnemen om een prijsval te voorkomen, blijkt uit de onderstaande opgaven der zoogenaamde zichtbare voorraden in Canada en de U.S.A., volgens de officiële statistiek, op 1 Augustus van elk jaar, dat is dus op het tijdstip, dat de nieuwe oogst onmiddellijk voor de deur staat:

Zichtbare voorraden tarwe in Canada en U.S.A.

1 Augustus 1927	21.1	millioen quintalen
1 " 1928	31.0	" "
1 " 1929	66.6	" "
1 " 1930	73.1	" "
1 " 1931	100.1	" "

Het is zeer waarschijnlijk, dat vooral de laatste

cijfers te laag zijn, o.a. omdat de Farm Board aan haar operaties weinig publiciteit heeft gegeven, en het constateeren van groote voorraden niet in haar belang was.

Deze toestand werd natuurlijk op den duur onhoudbaar, en evenals bij tal van andere artikelen (koffie, koper, enz.) kwam het tenslotte tot een uitbarsting. Tot September 1930 heeft de Farm Board nog getracht eenigen steun te verleen, maar toen bleek dat 1930 een nog veel grooteren wereldoogst zou brengen dan het gemiddelde der vorige jaren, heeft men de prijzen hun vrijen loop moeten laten, zonder dat evenwel de Farm Board-voorraden geheel werden geliquideerd. Er is toen een prijsdaling ingetreden, waarvan de geschiedenis der laatste 130 jaren de weer-

Tabel I. Productie van Granen. In miljoenen quintalen (1 quintal = 100 KG.)

	Europa		Argen- tinië		Canada		Ver. Staten		Austra- lië		Britsch Indië		Overige landen		Totaal		Prijzen			
		%		%		%		%		%		%		%		%	Prijs in Gld. per 100 KG. loco Rotter- dam	Prijzen in Dol- larcents per bushel loco Chicago		
Maïs.																				
Gem. 1909/13	158	100	49	100	4		689	100	2		21	100	131	100	1054	100	7.17	100	63	100
" 1921/24	119	75	52	106	3		720	104	2		21	100	137	104	1054	100	9.37	131	75	119
" 1925/29	146	92	73	149	2		699	102	2		22	105	158	120	1098	104	10.12	141	92	146
1930	156	99	95	194	1		532	77	0		16	76	185	141	969	92	6.84	95	83	132
1931	159	100	72	147	1		652	96	0		17	81	203	155	1104	105	4.22	59	53	84
1932	185	117			1		739	107									3.86	54	32	51
Gerst.																				
Gem. 1909/13	191	100	1		10	100	40	100	1		32	100	51	100	326	100	7.51	100	46	100
" 1921/24	133	70	2		16	160	39	99	1		30	94	51	100	272	83	10.13	135	61	132
" 1925/29	160	84	4		24	240	58	145	1		25	78	54	106	326	100	10.78	144	71	154
1930	178	93	3		29	290	73	157	..		22	69	52	102	357	109	5.59	74	36	78
1931	149	78	5		15	150	43	107	..		24	75	75	147	311	95	5.36	71	29	63
1932	170	89	7		17	170	65	162	..								5.04	67	36	78
Rogge.																				
Gem. 1909/13	256	100	1		1		9	100							267	100	7.82	100	57	100
" 1921/24	192	75	1		5		18	200							216	81	12.00	153	88	154
" 1925/29	221	86	1		3		14	155							240	90	12.26	157	101	175
1930	241	94	1		6		18	200							266	100	6.22	80	61	107
1931	197	77	2		1		8	89							213	80	4.55	58	39	68
1932	239	93	3		2		10	111									4.62	59	36	63
Haver.																				
Gem. 1909/13	293	100	8	100	54	100	166	100	2				10	100	533	100	7.68	100	39	100
" 1921/24	237	81	8	100	73	135	185	111	3				8	80	513	96	10.35	135	47	120
" 1925/29	273	93	10	125	64	118	191	115	2				8	80	548	103	10.46	136	59	151
1930	254	86	7	87	65	120	197	118	3				9	90	535	100	5.56	72	40	102
1931	241	82	10	125	51	94	162	97					2	20	466	87	5.32	69	28	72
1932	264	90	12	150	61	113	180	109									4.55	59	21	54

Tabel II. Productie van Tarwe. In miljoenen quintalen. (1 quintal = 100 KG.)

	Europa		Argen- tinië		Canada		Ver. Staten		Austra- lië		Britsch- Indië		Overige landen		Totaal		Prijzen			
		%		%		%		%		%		%		%		%	Prijs in Gld. per 100 KG. loco Rotter- dam	Prijzen in Dol- larcents per bushel loco Chicago		
Gem. 1909/13	413	100	40	100	54	100	188	100	25	100	96	100	49	100	865	100	9.25	100	107	100
" 1914/18	(geen statistieken)																26.26	253		
1919																	26.46	256		
Gem. 1919/20																	26.36	285	254	237
1921	329		52		82		222		35		68		56		844		14.69	149		
1922	276		53		109		236		30		100		48		852		12.62	134		
1923	343		67		129		217		34		101		61		952		11.57	119		
1924	288		52		71		235		45		98		53		842		12.72	131		
Gem. 1921/24	309	75	56	140	98	181	227	121	36	144	92	96	54	110	872	101	12.90	139	133	124
1925	377		52		118		184		31		90		59		911		17.20	172		
1926	339		60		113		226		44		88		58		928		15.90	156		
1927	354		77		130		239		32		91		66		989		14.75	141		
1928	381		95		154		249		43		79		65		1066		13.47	132		
1929	394		44		83		220		34		87		71		933		12.25	123		
Gem. 19 5/29	369	89	66	165	120	222	224	119	37	148	87	91	64	131	965	111	14.71	159	145	135
1930	397	96	64	160	108	200	235	125	58	232	106	110	60	122	1028	119	9.67	104	96	90
1931	408	99	60	150	88	163	245	130	52	208	94	98	56	114	1003	116	5.55	60	66	62
1932	404	98	63	157	117	217	198	105	54	216	92	96					5.22	56	53	49

gade niet kent. Van f 14.71 in 1925/'29 daalde de prijs in 1931 op f 5.55; in 1932 op f 5.22, en was in Februari 1933 f 4.77.

Het is aan geen twijfel onderhevig, dat deze geweldige prijsval het gevolg is van een productie grooter dan het gebruik, en het voorhanden zijn van groote voorraden. Het onderstaande extract uit tabel II spreekt voor zichzelf.

Verhoudingscijfers: 1909/13 = 100.

	Wereldtarwe-productie	Tarweprijs loco Rotterdam
1909/'13	100	100
1919/'20	statistieken ontbreken	285
1921/'24	101	139
1925/'29	111	159
1930	119	104
1931	116	60
1932	114	56

De prijsval moest komen, toen Europa zijn productie weder tot het vroegere peil opvoerde, en de buiten Europa gelegen landen hun na den oorlog reeds sterk uitgezette productie nog verder vergrootten, maar het prijsverschil zou veel en veel kleiner zijn geweest, wanneer niet de Wheatpool en Farm Board hunne ommeuze politiek van prijsregeling hadden toegepast.

Men heeft de prijsdaling ook aan andere oorzaken willen toeschrijven, zooals daling der productiekosten door mechanische inrichtingen, verandering van de waarde van het geld, enz. maar deze invloeden zijn, zoo zij al iets tot den prijsval hebben bijgedragen, in ieder geval van ondergeschikte beteekenis.

Trouwens een crisis als thans is niets nieuws, wij hebben die ook beleefd in de jaren 1890/1896. Omstreeks 1890 verscheen Argentinië als tarwe-exporteur op de wereldmarkt, met het gevolg, dat de prijzen daalden tot een niveau geheel onbekend zoolang de tarweprijsstatistiek bestond, die al dateert van 1800.

De bekende Broomhall's grafische statistiek geeft een overzicht van de „Cash Wheat“-prijzen te Chicago. De onderstaande gegevens zijn daaraan ontleend:

Tarweprijs in dollarcent per bushel.

1844	99	(laagste prijs tusschen 1800 en 1877)
1887—1891 gemiddeld	89	
1892	81	
1893	69	Broomhall geeft als kort commentaar 1893/'94: Superabundance.
1894	59	Financial crisis.
1895	65	
1896	67	
1893—1896 gemiddeld	65	
1897—1906	84	
1907—1913	104	

De toenmalige crisis in de graanprijzen is door geheel dezelfde oorzaken ontstaan, en had dezelfde gevolgen als de huidige. Toch is er quantitatief een groot verschil. Immers de gemiddelde prijs der periode 1887/'91 was 89 cents, terwijl 1894 den laagsten prijs bracht, namelijk 59 cents, een daling dus van 30 cents, of 34 pCt., terwijl de val van 1925/'29 tot 1932 is geweest van 145 cent op 53 cent, verschil 92 cent, of 64 pCt. Het vroegere laagterecord zoolang als de relatieve daling zijn dus in de huidige crisis met stukken geslagen.

Dit quantitative verschil tusschen 1890 en 1932 is volkomen in overeenstemming met de oorzaken, die tot den prijsval voerden. In 1890/1896 toch, één land dat met een nieuwe productie op de markt komt, thans drie continenten, waar het evenwicht in de voortbrenging door den oorlog grondig is verstoord, welke verstoring nog is verergerd, doordat aan de prijzen niet hun vrije loop is gelaten, maar deze tijdelijk kunstmatig zijn opgevoerd.

Over de productie en prijzen van maïs, gerst, rogge en haver kunnen wij kort zijn. Evenals van tarwe is de productie dier granen in Europa in de jaren 1921/'24 met 20 à 30 pCt. afgenomen, en dit tekort is door een vermeerderde buiten-Europeesche productie vrijwel aangevuld. De productie is echter in Europa minder snel opgevoerd dan bij de tarwe, en de totale wereldproductie is slechts in enkele gevallen iets boven de vóóroorlogsche gestegen.

Er zouden over het verloop van de productie der overige granen nog wel enkele interessante opmerkingen zijn te maken, maar deze blijven hier achterwege, omdat zij met het doel van deze beschouwing geen direct verband houden.

De prijzen van maïs, rogge en haver hebben in het algemeen den loop der tarweprijzen op meer of minder verren afstand gevolgd. Voor gerst trad op een zeker moment een betrekkelijke schaarschte in, die gedurende korten tijd den prijs zelfs even boven den tarweprijs deed komen.

Resumeerende is tot nu toe gebleken:

1o. dat de oorlog een geweldige evenwichtsverstoring heeft gebracht in de wereldgraanproductie, in het bijzonder omdat de Europeesche tarweproductie aanvankelijk 25 pCt. beneden de vóóroorlogsche bleef;

2o. dat dientengevolge de prijzen sterk omhoog liepen, hetgeen een productievermeerdering, in hoofdzaak in de U.S.A., Argentinië, Canada en Australië tengevolge had;

3o. dat Europa langzamerhand haar oude plaats onder de producenten weder ging innemen;

4o. dat evenwel de overzeesche tarweproductie niet inkromp, integendeel nog steeg;

5o. dat dit mede veroorzaakt werd doordat gedurende meerdere jaren de prijzen kunstmatig werden hoog gehouden door manipulaties van Wheatpool en Farm Board;

6o. dat tenslotte de kunstmatige prijzen niet konden worden gehandhaafd, en toen een prijsdaling is ingetreden tot een laagtepeil, dat in de laatste 130 jaren niet is voorgekomen;

7o. dat in 1890/'96 een soortgelijke crisis heeft geheerscht door het optreden van Argentinië als graan-exporteur.

§ 2. De economische gevolgen van de opbrengst der graanoogsten en de beteekenis daarvan voor de wereldcrisis.

Teneinde de beteekenis der graanproductie in het juiste licht te stellen, zou het wenschelijk zijn van elk land te weten welk bedrag door den eigenlijken producent, den landbouwer, voor zijn graan werd ontvangen. Uit den aard der zaak zouden alleen gemiddelde waarden kunnen worden gegeven, maar ook dit is in de meeste gevallen niet wel uitvoerbaar. De eene boerderij toch kan b.v. door haar ligging op kleinen afstand van een meelmolen, een gunstiger prijs ontvangen dan de andere, wier oogst alleen door een groot spoor- en watertransport op de plaats van bestemming kan komen, waarbij dan bovendien in vele gevallen één of meer handelaren hun tusschenkomst moeten verleenen. Men denke verder aan de complicaties, geschapen door invoerrechten, contingenteringen, maalgelden, enz. De vraag, wat de landbouwer ontvangt, is dan ook in vele gevallen door het ontbreken van gegevens niet voor beantwoording vatbaar en zou in tal van andere gevallen een zoodanig uitgebreid onderzoek vereischen, dat hiervan is afgezien.

Om echter te doen zien van welke orde de cijfers der wereldgraanproductie zijn, zullen wij voor de overzeesche landen uitgaan van de prijzen, die in de groote exporthavens van de La Platarivier, New-York, Montreal, en in die van Australië, in den loop van een jaar werden bedongen. Men komt dan tot een benaderde waarde van den geheelen overzeeschen oogst, omdat in de exportlanden ook de binnenlandsche prijzen tenslotte worden bepaald door, of juist gezegd een functie zijn van den bij export te bedingen prijs.

De prijzen voor Britsch-Indië volgen ook in groote lijnen de wereldmarkt, en hetzelfde is het geval met de overige kleine productiegebieden.

Voor Europa is de oplossing minder eenvoudig, aangezien b.v. de Donau-landen uitvoerlanden zijn, en hun prijs in het binnenland dus evenals bij de overzeesche landen afhankelijk is van den prijs, die bij export kan worden bedongen, behoudens eventueel verschil in de zeevracht. Daarentegen zullen de Euro-

peesche landen, die aangewezen zijn op *invoer* (Engeland, Nederland, enz.) een *binnenlandschen* prijs hebben, die een functie is van den prijs in hun *import-havens*, dus b.v. voor Nederland van den Rotterdam-schen marktprijs.

Waar evenwel ons doel niet is een nauwkeurige becijfering, maar slechts de orde der cijfers vast te stellen, nemen wij als basis zoowel voor Europa als voor de overzeesche landen, den Rotterdamschen locoprijs, en voor rijst den prijs cif. Londen, verminderd met de zeevracht en de overladings- en andere kosten te Rotterdam, die wij over de periode 1925/29 gemiddeld op f 1.15 per 100 KG. ramen.

Uitgaande van de gemiddelde Rotterdamsche prijzen, verminderd met f 1.15, en van het gemiddelde van de oogsten der jaren 1925/29, blijkt uit onderstaande berekening, dat de wereldoogst in dat tijdvak per jaar een opbrengst heeft geleverd van pl.m. f 47 milliard.

	Wereld-productie 1925/29 Gemiddeld per jaar in miljoenen quintalen	Gemiddelde Rotterdamsche locoprijzen 1925/29 minus f 1.15 in guldens per quintaal	Waarde:
			in miljoenen guldens
Tarwe ..	965	13.56	13.085
Maïs ...	1.098	8.97	9.849
Gerst ..	326	9.63	3.139
Rogge ..	240	11.11	2.666
Haver ..	548	9.31	5.102
Rijst ...	855	15.65	13.381

Waarde: f 47.222 mill.

Het zij opnieuw gezegd, dat bovenstaand totaalbedrag een benaderde waarde is, die met een onbekende som moet verminderd worden om tot de zuivere opbrengst van den landbouwer te komen.

Met veel grooter nauwkeurigheid kan echter berekend worden het *verschil* tusschen de ontvangsten der landbouwers in 1925/29 en b.v. het jaar 1932. De onkosten toch, die ontstaan *nadat* de landbouwer zijn graan aan een naastbijliggend spoorwegstation of inlaadplaats, of per as aan een handelaar heeft geleverd, (overlaadkosten, spoorvrachten, enz.) mag men, zonder groote fout aannemen, dat onveranderd zijn gebleven, met uitzondering der zeevrachten. In de hier volgende becijfering is met deze verlaging rekening gehouden door de Rotterdamsche prijzen van 1925/29 te verminderen met f 1.15 en die van 1932 met f 0.85. Na dezen aftrek verkrijgt men den prijs in de exporthavens der verschillende landen. Aannemende, dat de overige kosten in de verschillende landen *dezelfde* zijn gebleven, is het verschil tusschen de opbrengsten in 1925/29 en 1932 dus geheel gedragen door den landbouwer.

In onderstaanden staat is dit verschil wederom berekend over de gemiddelde productie der jaren 1925/29.

	Wereld-productie 1925/29 Gemiddeld per jaar in miljoenen quintalen	Verschil tusschen prijzen 1925/29 en 1932 in guldens	Verschil
			in millioenen guldens
Tarwe ..	965	9.19	8.868
Maïs ...	1.098	5.96	6.544
Gerst ..	326	5.44	1.773
Rogge ..	240	7.34	1.762
Haver ..	548	6.16	3.376
Rijst ..	8.55	8.50	7.267

Verschil: f 29.590 mill.

Een verbijsterend cijfer, grooter b.v. dan de gezamenlijke jaarlijksche Staatsuitgaven van Engeland, Frankrijk, Duitschland, Italië en de Vereenigde Staten.

Nog meer ontstellend is deze teruggang wanneer men bedenkt, dat alle andere landbouwproducten, wier

prijs van de granen afhankelijk is, een dergelijke daling hebben ondergaan.

Het behoeft wel geen betoog, dat een dergelijk verschil, waar ongetelde miljoenen menschen bij betrokken zijn, een geweldige verstoring van het economisch evenwicht beteekent, des te grooter omdat het evenwicht in de „boom“-jaren reeds zoo sterk verbroken was, maar in omgekeerde richting. Het is dan ook duidelijk, dat de invloed van deze prijsverlaging de vraag naar industriële producten sterk moet verminderen, terwijl juist in de „boom“-periode deze vraag abnormaal hoog was geweest. Deze abnormale vraag toch is zeker voor een zeer groot deel door de hooge inkomsten der landbouwers gestimuleerd, zoals thans het gemis van vraag samenhangt met de fenomenale prijsverlaging van alle landbouwvoortbrengselen, in de eerste plaats van het toonaangevende product, de granen.

De beteekenis van den prijsval zal nog meer duidelijk worden, wanneer de gevolgen voor de groote graanexporterende overzeesche en Europeesche landen meer in bijzonderheden zullen worden gezien. De invloed van de prijzen manifesteert zich in die landen zoowel in het binnenland als bij den export. In Canada, Argentinië en Australië, alle landen met grooten export in verhouding tot hun binnenlandsch gebruik, is natuurlijk de waarde van den export van overwegende beteekenis voor hun welvaart, terwijl bij de U.S.A. met relatief kleinen export, de invloed vooral in het binnenland tot uiting zal komen, en Europa een bijzondere plaats inneemt.

Bepalen wij ons allereerst tot den export, dan vindt men in onderstaanden staat de hoeveelheden en de waarden der uitvoeren van de verschillende landen in de periode 1925/29 en in 1931. Onder uitvoer is steeds verstaan het excedent van den uitvoer boven den invoer, en voor de prijzen zijn wederom genomen de Rotterdamsche prijzen, verminderd met de zeevrachten en de kosten te Rotterdam, die wij voor de eerste periode hebben geschat op f 1.47 per 100 KG. voor aanvoer uit Argentinië en Australië en op f 0.83 uit U.S.A. en Canada; en voor 1931 respectievelijk op f 1.08 en f 0.69.

Uitvoercijfers.

Tabel III

	1925/29		1931		Verschil in millioenen guldens
	Millioenen quintalen	Millioenen guldens	Millioenen quintalen	Millioenen guldens	
Argentinië:					
Tarwe	44	582	37	165	
Maïs	55	476	97	304	
Gerst	2	19	2	8	
Rogge	1	11	1	3	
Haver	4	36	6	21	
		1124		501	623
Canada:					
Tarwe	82	1138	60	292	
Maïs	0	0	0	0	
Gerst	7	70	5	23	
Rogge	2	23	1	4	
Haver	2	19	1	4	
		1250		323	927
Ver. Staten:					
Tarwe	42	583	29	141	
Maïs	5	46	1	3	
Gerst	6	60	2	9	
Rogge	5	57	0	0	
Haver	2	19	0	0	
		765		153	612
Australië:					
Tarwe	26	344	42	188	
Maïs	0	0	0	0	
Gerst	0	0	1	4	
Rogge	0	0	0	0	
Haver	0	0	0	0	
		344		192	152

Omtrent deze cijfers zij het volgende opgemerkt. Een mindere exportopbrengst van f 600 miljoen is voor Argentinië van overwegende beteekenis, wanneer men bedenkt, dat dit land slechts 11.6 miljoen inwoners telt. Dat de valuta, die in 1925 geheel op goudbasis kon worden gebracht, al spoedig na den prijsval van het graan begon te wankelen, is volkomen begrijpelijk, temeer omdat de granen in hun val lijnzaad- en vleeschprijzen meesleepten. Dat de koopkracht voor buitenlandsche industrieproducten sterk verminderde, behoeft nauwelijks vermelding.

Canada is, voor zoover de granen betreft, in nog heviger mate getroffen daar de exportwaarde daalde met f 900 miljoen. Dat van daar hevige klachten komen over buitengewoon ongunstige economische toestanden en de Canadeesche dollar 15 à 17 pCt. deprecieerde, is volkomen begrijpelijk, vooral wanneer men ook hier rekening houdt met het aantal inwoners, dat in 1931 10.300.000 bedroeg.

Dat in Australië, met 6.5 miljoen inwoners, bijna onmiddellijk na den prijsval der granen, een algemeene débâcle intrad, is bekend, en vooral duidelijk wanneer men rekening houdt met het feit, dat de stijging van den uitvoer van gemiddeld 26 miljoen quintalen in 1925/29 tot 42 miljoen quintalen in 1931, een gevolg is van het feit, dat de bebouwde oppervlakte een uitbreiding heeft ondergaan, dus: hoogere productiekosten, maar dat de opbrengst per quintaal is gedaald van f 13.24 op f 4.47, zoodat waarschijnlijk deze meerdere uitvoer niet alleen geen winst, maar integendeel verlies heeft opgeleverd.

De uitvoer van de U.S.A. is eveneens met f 600 miljoen teruggelopen, maar de beteekenis van dit cijfer voor een land met 122 miljoen inwoners, is natuurlijk betrekkelijk gering. Daarentegen is de invloed der prijsverlaging in het binnenland zeer belangrijk, zooals straks zal blijken.

Wat Europa als geheel betreft, is de gedaalde graanprijs een voordeel geweest, doordat het importbedrag kleiner werd, maar daarentegen een groot nadeel voor de in Europa op export aangewezen landen, in hoofdzaak dus de Donau-landen. De invloed van de prijsdaling is verder moeilijk na te gaan, omdat de meeste landen, Nederland inclusief, afweermaatregelen hebben genomen tegen den import van granen tegen lage prijzen.

Thans nog iets over de beteekenis der prijsdaling voor de U.S.A., het land, waar het binnenlandsche gebruik vele malen grooter is dan de export.

De vraag zou kunnen gesteld worden: Staan niet tegenover de geringere ontvangsten van den landbouw, de geringere kosten voor voeding van de geheele bevolking? Wordt de daling der graanprijzen hierdoor niet gecompenseerd? Zonder twijfel moet deze vraag tot op zekere hoogte bevestigend worden beantwoord, maar toch is, zooals zal blijken, deze compensatie volkomen ontoereikend om de gevolgen, voortvloeiende uit de mindere inkomsten der farmers, te neutraliseeren.

In de eerste plaats toch is te bedenken, dat op de prijzen van 1931/32 de graanbouw met zeer aanzienlijke verliezen heeft gewerkt, zooals in het derde gedeelte van dit opstel nader zal worden uiteengezet. Dit verlies moet in de eerste plaats in mindering worden gebracht van het voordeel, dat de rest der bevolking genoten heeft door de lagere voedselprijzen.

In de tweede plaats is het echter waarschijnlijk, dat, afgezien van de directe verliezen, ook het uitblijven van winsten voor den landbouw, een groote desorganisatie in de vraag naar industrieproducten heeft doen ontstaan, en daardoor een groote ontreddeering in tal van industriële bedrijven heeft teweeggebracht, met de bekende sneeuwbalwerking, en tenslotte werkloosheid en verliesgevende exploitaties tengevolge heeft gehad. Zonder twijfel is b.v. de zoo sterk verminderde vraag naar auto's voor een deel op rekening te stellen van de verminderde vraag der landbouwers. Dat in de „boom"-jaren tal van niet levensvatbare

industriëen werden opgericht, en vele andere bovenmatig uitgebreid, heeft natuurlijk medegewerkt om de crisis te verscherpen.

Het is dan ook zeker, dat het voordeel der lage voedingsmiddelenprijzen, verre wordt overtroffen door de industriële ontreddeering, in hoofdzaak veroorzaakt door de verliesgevende landbouwexploitaties.

Wat de prijsval in het bijzonder voor de U.S.A. beteekent, blijkt uit de volgende tabel. Daarin is wederom berekend het bedrag, dat de landbouwers in 1932 voor hun granen minder hebben ontvangen dan in 1925/29. Voor deze berekening was het natuurlijk aangewezen het verschil der Chicago-marktnoteeringen te gebruiken, en om de vergelijking gemakkelijk te maken, wederom de gemiddelde oogst 1925/29 als basis te nemen, hetgeen met te meer gerustheid kon geschieden, omdat de oogst 1. Augustus 1931 tot 1. Augustus 1932 niet veel afwijkt van het gemiddelde cijfer over 1925/29.

De jaarproductie is vermeld in bushels:

1 bushel tarwe	=	27.1875 KG.
1 „ maïs	=	25.375 „
1 „ gerst	=	21.75 „
1 „ rogge	=	25.375 „
1 „ haver	=	15.4 „

	Gemiddelde jaarproductie Ver. Staten 1925/29 in miljoenen bushels	Prijsverschil tusschen 1925/29 en 1932 te Chicago		Minder opbrengst in miljoenen dollars
		in dollarcenten per bushel	in miljoenen dollars	
Tarwe ..	823	92		757
Maïs ...	2.752	60		1.651
Gerst ..	267	35		93
Rogge ..	55	65		35
Haver ..	1.240	28		347

Minder opbrengst: \$ 2.883 mill.

Zooals reeds vroeger uiteengezet, wordt de prijs van bijna alle overige landbouwproducten door de graanprijzen beheerscht, hetgeen door de cijfers van het Department of Agriculture wordt bevestigd. Volgens deze bedroeg de opbrengst der landbouwproducten in 1929 \$ 11.95 milliard, tegen \$ 5.24 milliard in 1931.¹⁾

Gegeven bovenstaande cijfers is het m.i. niet betwistbaar, dat de landbouwkraach de hoofdoorzaak is van de ongekende depressie, die over de wereld is gekomen, en het aanhouden der lage prijzen de oorzaak is van den langen duur dezer depressie.

Men zou tegen deze voorstelling van zaken kunnen aanvoeren, dat de eerste beursdebâcle in October 1929 begonnen is, toen van een prijsdaling der granen nog geen sprake was, en dat deze daling dus in ieder geval ook andere oorzaken moet hebben. Dit is inderdaad het geval, want over de geheele wereld had zich

¹⁾ Onder de landbouwproducten, die geen verband houden met de graanprijzen, is de katoen voor de U.S.A. hoogst belangrijk. Zij is het tweede artikel, waarin door de heillooze manipulaties van den Farm Board een ongekende prijsval heeft plaats gehad. Evenals bij granen, kocht de Farm Board reusachtige hoeveelheden katoen om de prijzen hoog te houden, met het gevolg, dat, toen in het najaar van 1932 met het binnenhalen van den oogst zou worden begonnen, de voorraad was gestegen tot 12.911.000 balen, dat is bijna een jaarproductie.

Hier volgen nog eenige cijfers, die de beteekenis van deze cultuur voor U.S.A., ook als exportartikel, doen zien:

	Gemiddelde jaarproductie van katoen in balen van 500 lbs.	Waarde in miljoenen dollars	Export in miljoenen dollars
1925/29 ..	15.240.000	1.432	822
1930/31 ..	13.756.000	715	359
1931/32 ..	16.629.000	532	280

De mindere opbrengst van den oogst 1931/32, vergeleken met de gemiddelde oogsten 1925/29, is dus \$ 900 miljoen.

een wilde speculatie in beurswaarden ontwikkeld, die eindelijk topzwaar werd en ineenstortte. Maar zooals bekend, loopt de beurs de toekomst vooruit, en het lijdt geen twijfel, dat ingewijden de voorwetschap hadden, dat een ineenstorting der graanprijzen op korten termijn te wachten was, en de Farm Board den toestand niet langer zou kunnen beheerschen.

Dat inderdaad na October 1929 de prijzen spoedig daalden, blijkt uit de volgende cijfers:

Prijzen per 100 KG., loco Rotterdam.		
	Tarwe	Maïs
Juli 1929	f 12.80	f 10.92
November 1929 ...	„ 11.77	„ 8.70
Juli 1930	„ 9.55	„ 7.88
November 1930 ...	„ 7.25	„ 4.72

Tarwe was dus in November 1930 reeds gedaald tot op 56 pCt. van den prijs van Juli 1929, en maïs tot op 43 pCt. In Februari 1931 was de tarweprijs gedaald tot op f 5.77, en is sedert dien nog verder gevallen. De prijsdaling zou echter veel sneller hebben ingezet wanneer niet de Farm Board voortdurend had geïnterveniëerd.

Resumeerende kan uit het bovenstaande geconcludeerd worden:

1o. dat de graanproducenten over de geheele wereld in 1932 een mindere opbrengst hebben gehad van circa f 29 milliard, vergeleken met het gemiddelde der opbrengsten der „boom“-jaren 1925/29;

2o. dat de hooge prijzen in de „boom“-periode niet door een normale werking van vraag en aanbod zijn tot stand gekomen, maar dat de acties van de Wheat-pool en de Federal Farm Board de prijzen hebben opgezct en hoog gehouden, zooals o.a. blijkt uit het feit, dat de tarwevoorraden reeds van 1927 op 1928 een sterke toeneming vertoonden, welke stijging in de volgende jaren in nog sneller tempo voortging, zonder dat een prijsverlaging intrad;

3o. dat deze hooge opbrengst der granen zeker een machtige factor is geweest in het totstandkomen der „boom“-periode in het algemeen;

4o. dat in ieder geval de lage graanprijzen, met als gevolg lage prijzen van bijna alle andere landbouwproducten, de oorzaak zijn van den langen duur der depressie;

5o. dat dus voor een werkelijke opleving, een der hoofdvoorwaarden zal zijn een verbetering in de graanprijzen.

(Slot volgt.)

F. G. WALLER.

Appendix.

De productiecijfers in dit opstel zijn ontleend aan de publicaties van het Institut International de l'Agriculture te Rome.

Wanneer gesproken wordt van b.v. de oogst 1931 dan is daarmee op het Noordelijk halfrond bedoeld de periode 1 Augustus 1931 tot 31 Juli 1932, en op het Zuidelijk halfrond de periode 1 Januari 1931 tot 31 December van datzelfde jaar.

De uitvoercijfers loopen over dezelfde periodes.

Tarwemeel is omgerekend in tarwe door vermenigvuldiging met den factor $\frac{1}{3}$.

Bij de productiecijfers der verschillende granen in Europa is geen rekening gehouden met de productie in Europeesch en Aziatisch Sovjet-Rusland, maar wel met de productie van de deelen van het vroegere Rusland: Estland, Letland, Litauen, Polen en een deel van Roemenië. De productie dezer laatste landen vóór 1914 heeft men afgeleid uit de Tsaristische statistieken.

De statistici zijn omtrent de productiestatistiek der U.R.S.S. (Union des Républiques Socialistes Soviétiques) ietwat sceptisch gestemd, en waar deze productie op de wereldprijzen alleen een invloed heeft voor zoover er een excedent uitvoer of een excedent invoer aanwezig is, meenden wij de productiecijfers van U.R.S.S. niet in de statistiek te moeten opnemen.

De cijfers van invoer en uitvoer daarentegen zijn wel betrouwbaar, zowel voor het Tsaristische tijdperk 1909/13 als voor de jaren 1921 en volgende onder Soviet regime,

en wij hebben daarom een excedent uitvoer als Europeesche productievermeerdering, en een excedent invoer als productievermindering in rekening gebracht, hetgeen vooral voor den uitvoer geen onjuistheid van eenig belang oplevert, omdat deze in ieder geval voor verreweg het grootste gedeelte in Europa is geplaatst.

Voor de tarwe volgen hier de details:

Productie tarwe Europa. In miljoenen quintalen.
(1 quintaal = 100 KG.)

	Productie Europa inbegrepen de de ex-Russische gebieden Estland enz.	Verminderen met Invoer in U. R. S. S.	Vermeerderen met Uitvoer uit U. R. S. S.	Totaal
1909/13	370		43	413
1921	331	2		329
1922	283	7		276
1923	340		3	343
1924	286		2	288
1925	378	1		377
1926	329		10	339
1927	346		8	354
1928	383	2		381
1929	394			394
1930	372		25	397
1931	390		18	408

Wat de prijzen betreft, zijn voor Rotterdam sinds 1925 de gegevens gebruikt van de Economisch-Statistische Berichten. Van vóór dien tijd heb ik betrouwbare opgaven van particulieren ontvangen, die ik bij deze hartelijk dank zeg voor hunne medewerking.

De prijzen te Rotterdam zijn gereduceerd op goudwaarde in de jaren dat de gulden gedeprimeerd was. In 1921 was deze depreciatie 19 pCt., later slechts enkele percenten, sedert 1925 nihil.

Bij voorkeur heb ik van de Rotterdamsche prijzen gebruik gemaakt, omdat de markt daar steeds geheel vrij is geweest, en de gelddepreciatie slechts korten tijd belangrijk was. De Liverpool markt cijfers b.v. zouden veel meer correcties hebben noodig gemaakt.

De dollarprijzen te Chicago voor tarwe zijn aan de grafische tabel van Broomhall ontleend; voor de overige granen aan gegevens van het Institut International de l'Agriculture en uit die van particulieren.

DE TOEKOMSTIGE DEVIEZENPOLITIEK EN DE POSITIE DER CIRCULATIEBANKEN.

Het is van algemeene bekendheid, dat sedert de laatste twintig jaar de invloed der circulatie-bank op het binnenlandsch credietverkeer is afgenomen in dezelfde evenredigheid als die van de particuliere banken is toegenomen. Dientengevolge is het zwaartepunt der functie van de centrale bank vanzelf verplaatst naar het buitenlandsch credietverkeer. Hier ligt trouwens ook hare meest rechtstreeksche en meest essentiële taak: reguleering der wisselkoersen en behoud der goudwaarde van de nationale geld-eenheid in het internationaal verkeer. En ofschoon haar het andere wapen uit de hand gevallen is, kan zij zich uiteraard op dit gebied nog met nuttig effect doen gelden, omdat zij hier te doen heeft met een kleiner en gevoeliger crediet-volumen en zij hier bovendien meer de vrije hand heeft (z.g. open-markt-politiek). Een op dit gebied in de laatste jaren met vrucht toegepaste practijk was het aanhouden van een deel harer middelen in vreemd geld, in den vorm van wissels op het buitenland, saldi bij buitenlandsche banken en vreemde bankbiljetten; een en ander bekend onder den naam goudwisselstelsel of deviezenpolitiek; met als onmiskenbare voordeelen: bezuiniging op gouddekking, beperking van goudverplaatsingen, rente- en koerswinst, e.d.

Door den val van het pond sterling, het meest in aanmerking komend vreemd geld voor deviezen-politiek, heeft deze vanzelf sprekend een zeer gevoelig knak gekregen; zoodat velen zich ernstig bezorgd maken om hare toekomst. ¹⁾ In verband met de finan-

¹⁾ In ons land heeft o.a. Prof. Dr. G. M. Verrijn Stuart zich herhaalde malen wij herinneren ons o.a. zijne verhandeling in een der bank-nummers van het Handelsblad, uitgesproken vóór het behoud eener voorzichtige deviezen-politiek; bij welke opvatting wij ons gaarne aansluiten.

ciële evoluties, welke achter den rug liggen en met de vermoedelijk nog te wachten staande verdere evoluties op financieel gebied, vragen wij ons nu af, of de deviezen-politiek misschien ook gaat worden overgenomen of voortgezet door de particuliere banken? Deze hebben in het binnenlandsch verkeer de centrale bank reeds min of meer van hare plaats gedrongen. Is er nu geen kans dat zij ditzelfde voortaan ook in het buitenlandsch credietverkeer gaan doen?

Ten aanzien dezer vraag zij er aan herinnerd, dat de deviezenpolitiek nooit een monopolie van de centrale bank geweest is, evenmin als deze ooit een monopolie inzake binnenlandsche crediet-distributie of geld-creatie gehad heeft. Alle groote banken houden immers eene rekening „vreemd geld”, en de manipulaties met deze rekening hebben precies dezelfde strekking en uitwerking als de goudwissel-politiek der centrale bank. Het belang der banken brengt namelijk mee te verkoopen als het vreemd geld duur, en te koopen als het goedkoop is. Zoodat de centrale bank in zoover steeds een medespeler voor eigen rekening gevonden heeft in het particulier bankwezen, voor zoover dit buitenlandsche relaties onderhoudt.⁴⁾

Zeer waarschijnlijk was zelfs het totaal-bedrag aan vreemd geld, dat in de laatste jaren door de particuliere banken gehouden werd, gemiddeld wel grooter dan dat van de centrale bank. Immers de uit de jaarverslagen bekend geworden valuta-verliezen der banken, zullen, bij elkaar opgeteld, het niet onaanzienlijk verlies van De Nederlandsche Bank wel overtreffen. Tegenover deze verliezen staat echter, zooals uit de verslagen van De Nederlandsche Bank blijkt, dat door elkaar genomen de buitenlandsche portefeuille aan rente en koerswinst het best renderend deel harer uitzettingen vertegenwoordigd heeft. Zoodat de deviezen-politiek, of om een minder gewichtig woord te gebruiken, de handel in vreemd geld wel een riskant bedrijf blijkt te zijn, doch in elk geval een zoowel met goede als kwade risico's.

Zouden nu in de naaste toekomst, onder invloed der ondervonden decepties, de centrale banken zich uit principe gaan onthouden van goudwissel-politiek, of deze althans aanmerkelijk gaan beperken — en dit laatste lijkt ons niet uitgesloten — dan blijft voortaan de deviezen-politiek aan de particuliere banken overgelaten, in nog meerdere mate dan dit reeds het geval was. Want het lijkt geen twijfel, of deze zullen haar wél doorzetten. De handel in vreemde valuta's hangt nu eenmaal noodzakelijk samen met het internationaal goederen- en kapitaal-verkeer. En als de centrale banken, die geleid worden door het openbaar belang van stabiele wisselkoersen, zich van dit operatie-terrein gaan terugtrekken, dan zullen de particuliere banken, om de winst, zich daarop des te ijveriger gaan bewegen. Voor particulieren toch is het risico geen afschrikmiddel. Een schip assureeren brengt ook risico mee, en toch zullen er, zoolang schepen over den oceaan varen, wel liefhebbers gevonden worden om die te assureeren. Het koopen van beurs-aandeelen is heel wat riskanter dan het koopen van vreemde valuta's, want de bezitters van ponden hebben „slechts” 30 pCt. verloren en die van aandelen tot 90 pCt. Toch zullen in de naaste toekomst de kopers van aandelen weer wel op groote schaal opdagen. Zoo zullen er in de toekomst wel volop particulieren te vinden zijn, die risico's in vreemde valuta durven aan te gaan.

Onder invloed van deze lang niet buitengesloten evolutie, zou dan óók op het terrein van het buitenlandsch crediet-verkeer, de beteekenis der centrale banken in de schaduw gesteld worden door de particuliere banken, zooals ten aanzien van het binnen-

⁴⁾ Uiteraard geldt dit slechts voor die bedragen, welke de banken voor eigen rekening aanhouden; die welke zij voor cliënten houden, worden omgezet volgens de behoeften dier cliënten en kunnen onder omstandigheden ten aanzien van de wisselkoersen precies de omgekeerde uitwerking hebben van de goudwissel-politiek.

landsch crediet-verkeer in het verleden reeds gebeurd is. En dan zou ook, als geheel genomen, de functie van de centrale bank in de volkshuishouding steeds meer van afnemende beteekenis gaan worden. Eene tendens die overigens al sedert een twintigtal jaren onmiskenbaar te bespeuren valt.

De vraag of dit al dan niet uit natuurlijke oorzaken voortkomt, zullen wij hier buiten bespreking laten, omdat wij dan raken aan strijdfragen van geldtheoretischen aard, die de meeningen der economen nog altijd verdeeld schijnen te houden en die overigens de economische wetenschap waarlijk niet van hare sterkste zijde doen kennen. Wij wijzen slechts op de evidentie der feiten, waarover onmogelijk te twisten valt.

Evenals er verliefden zijn, die sterker overtuigd worden van de liefde der wederpartij, naarmate deze duidelijker blijken geeft van het tegendeel, schijnen er ook economen te zijn, die aan de centrale banken in de toekomst een grootere rol toedenken, naarmate de feiten haar een meer bescheiden rol opleggen. Zoo konden wij dezer dagen uit de Festgabe uit de Werner Sombart's 70 Geburtstag (Schmoller's Jahrbuch 1933) kennis nemen van een artikel: „Die Diskontpolitik in der kapitalistischen Wirtschaftsverfassung”, van de hand van Prof. Alb. von Mühlenfels.

Deze schrijver ziet de centrale bank nog altijd als een instituut, dat niet slechts de oneffenheden der internationale betalingsbalans kan helpen nivelleeren, doch dat ook in staat is conjunctuurschommelingen te matigen.⁴⁾ En hij accentueert dit door de voorstelling te wekken, dat van het essentiële machtsmiddel der centrale bank, de disconto-politiek, economisch vormgevende kracht uitgaat; en verder door met Sombart te concludeeren: „Die allmähliche Verwirklichung des Zieles der Beeinflussungslehre, Abschwächung der Konjunkturschwankungen, bedeutet eine wesentliche Aenderung der Wirtschaftsordnung. Sie nimmt den spekulativen Elementen ihre Grundlage und verändert damit den Wirtschaftsstil und sie beraubt den Kapitalismus eines der wesentlichsten Kennzeichen seiner „Hoch-epoche” und trägt dazu bei, ihn in sein Spätstadium hinüberzuführen.” In het licht der ervaring van de laatste twintig jaar, mogen wij ons bij het vernemen van dergelijke ontboezemingen toch wel afvragen, hoe wij 't nu eigenlijk hebben.

In den gedachtengang van denzelfden schrijver beweegt de ontwikkeling der centrale bank zich in de

⁴⁾ Men versta ons niet verkeerd en leze hieruit niet, dat de centrale bank onder geen enkele omstandigheid op conjunctuurschommelingen invloed zou kunnen uitoefenen. Dergelijke stelling zou de heele bank-theorie, zooals die bij ons te land o.a. door Pierson tot ontwikkeling gebracht is, omverwerpen. Ons bezwaar tegen die theorie geldt meer de verkeerde interpretatie die men er aan geeft, dan de theorie zelf. De interpretatie nl. dat door disconto-politiek onder elke omstandigheid de conjunctuur kan worden beheerscht, zooals veelal gemeend wordt, en zooals de geciteerde Duitse auteur nog blijkt te meenen. Pierson's leer waarschuwt alleen onvoldoende tegen deze onjuiste opvatting; waarschijnlijk als uitvloeisel van de toen nog algemeen en ook nu nog bijna algemeen gehuldigde wijze van economisch denken, waarbij het economische wordt opgevat als eene zelfstandige los van het geestelijk leven staande realiteit. Het economische an-sich bestaat echter alleen in onze gedachten en men mag er enkel mee opereeren als wetenschappelijke methode, wat genoemde school ook niet zonder vrucht gedaan heeft. Zoo heeft het inderdaad alle zin om bijv. de discontopolitiek eens te beschouwen, alsof het economische op zichzelf bestond en onafhankelijk werkzaam ware. Doch dit doet het nu eenmaal niet. En dit wordt meest over het hoofd gezien, wat bij verklaring der feitelijke verschijnselen van onze dagen al tot heel wat verkeerde toepassingen eener op zichzelf niet onjuiste banktheorie geleid heeft. Het echt Nederlandsche misverstand omtrent de beteekenis eener valuta-depreciatie berust m.i. daarop. Zie over de *betrekkelijke* beteekenis der disconto-politiek en over de *geestelijke sfeer die haar eigenlijk behoort te omringen*, enkele opmerkingen verder op in dit artikel.

richting van privatwirtschaftlich naar gemeinwirtschaftlich; naar „centralistische leiding van het economisch proces”. „Die Gestaltung der Dinge in der Kriegs- und Nachkriegszeit hat den planwirtschaftlichen Gedanken im Rahmen der Diskontpolitik einen starken Antrieb gegeben.” (!) De schrijver wil ons blijkbaar telkens meevoeren in de lucht of naar de maan, waar trouwens het meerendeel der geldtheorieën zich afspelen. Keeren wij echter naar de aarde terug, dan zien wij precies het omgekeerde plaats grijpen van wat hier wordt aangekondigd.

De centralistische leiding van het economisch proces is de *oorspronkelijke* gedachte, welke aan de moderne circulatiebank ten grondslag ligt. Ze is een soort planwirtschafts-gedachte van vrijhandelaars; zoowat de eenige trouwens waaraan deze zich hebben overgegeven. Het economisch proces kon volgens hen in vrijheid, haast automatisch, verlopen; doch een minimum van centrale leiding was daarbij gewenscht en noodig en deze taak hadden zij aan de circulatiebank toegedacht. De ervaring van een dikke halve eeuw heeft hen overigens in het gelijk gesteld; althans in een aantal landen. Doch daar begint op een gegeven oogenblik, wat men kan samenvatten als eene „sociale beweging” door te breken en van *deze soort* centralistische leiding blijft nagenoeg niets meer over; in geen enkel land ter wereld. De centrale banken verliezen haar overwicht op het binnenlandsche credietverkeer en zelfs op het buitenlandsche; tegen conjunctuurschommelingen en geldwaarde-veranderingen blijken zij geheel onmachtig. Zelfs blijkt het meerendeel niet opgewassen tegen hare eigenlijke taak: de goudwaarde der nationale geldeenheid in het internationaal verkeer te bewaren. Zij kunnen eene ernstige inflatie niet tegenhouden en aan eene deflatie geen einde maken. In plaats van te leiden, volgen zij. De nieuwe gedirigeerde economie heeft de oude minimum-directie vanwege de centrale bank schaaftmat gezet. De oude bank-politiek bleek te staan of te vallen met het organisatorisch principe (vrijhandel), dat haar in het leven riep. Ziedaar in het kort de nuchtere onweersprekelijke feiten.

Of nu in eene verdere toekomst de centrale banken de vroegere centralistische leiding weer zullen herkrijgen, is moeilijk te zeggen. Doch het is niet moeilijk te te voorspellen, dat in de *naaste* toekomst de afnemende invloed van de centrale banken in versneld tempo zal voortgaan. In het bovenstaande wezen wij op eene mogelijke ontwikkelingslijn ten aanzien van het buitenlandsch crediet-verkeer. Met zeer groote waarschijnlijkheid, zoo niet met zekerheid, mogen wij dezelfde ontwikkeling in nog sterker mate verwachten ten aanzien van het *binnenlandsch* crediet-verkeer.

Het is duidelijk, dat over de geheele wereld tijdens de na-oorlogsche moeilijkheden de particuliere banken door de centrale banken zijn teleurgesteld; evenals op hunne beurt de credietnemers zich in de banken teleurgesteld voelen, (en beide ook omgekeerd!). De hoop om op de circulatie-bank te kunnen steunen, zoodra de nood aan den man zou komen, is ijdel gebleken. Met duizendtallen per jaar hebben particuliere bank-instellingen hare betalingen moeten staken, en de circulatie-banken hebben gelaten moeten aanzien, dat zelfs haar eigen correspondenten faillieerden; omdat het, afgezien van de wenschelijkheid, eenvoudig onmogelijk was afdoende te helpen. Doch nu ligt het toch voor de hand, dat de bestaande bank-instellingen, en allen die zich als bankier willen vestigen, door de ervaring wijs geworden, hunne zaken voortaan wel zoo zullen arrangeeren, dat ze *in nog mindere mate dan vroeger* op de centrale bank zijn aangewezen. Evenals trouwens de particulieren, die ook door ervaring wijzer geworden zijn, het wel zoo zullen aanleggen, dat zij eveneens in nog mindere mate dan vroeger van hun bankiers afhankelijk zijn.

Ergo zal in de naaste toekomst de beteekenis, zoowel van het particulier bankwezen als van de circulatie-bank, voor het binnenlandsch crediet-verkeer eene

geheel andere en heel wat geringere gaan worden dan vóór den oorlog. En waar bovendien de particuliere financiën als zoodanig in beteekenis verminderen, naarmate de publieke financiën, onder invloed van de toenemende overheids-economie, in beteekenis winnen, moet, onder den drang der omstandigheden, de rol der circulatie-bank zich meer en meer gaan beperken tot de verzorging van het openbaar crediet.

Of dit alles ook wenschelijk moet worden geacht, is eene heel andere vraag. Wanneer men de gedirigeerde economie zelf niet gewenscht acht, zal men vanzelf de geringere beteekenis der particuliere financiën, de verminderde invloed van het bankwezen als zoodanig en van de circulatie-bank in het bijzonder, mede betreuren. Doch het is absurd om de huidige politieke en sociale tendenties te aanvaarden en tegelijkertijd van de monetaire politiek der circulatie-banken nog den vroegeren invloed op de geldwaarde — zoo t.a.v. de goederen als t.a.v. vreemde valuta's — te verwachten. De eersten stellen meteen een einde aan de oude bankpolitiek, want de geld-creatie luisert dan nog slechts naar electorale en syndicalistische invloeden.

Het leek ons niet overbodig op deze ontwikkelingslijnen nog eens de aandacht te vestigen, omdat in de leeken-wereld de oorsprong der huidige moeilijkheden nog dikwijls gezocht wordt in monetaire factoren en omdat nog te veel ijdele hoop gebouwd wordt op strikt monetaire maatregelen ter verbetering van den toestand.¹⁾ Hoe voorzichtig de voorbereidingscommissie voor de a.s. Economische Wereldconferentie zich te dezen aanzien ook uitlaat, en van hoeveel voorwaarden zij het „herstel van den vrijen gouden standaard” ook afhankelijk maakt, is toch te vreezen, dat men de voorwaarden zal vergeten en dat deze kwestie in het middenpunt der discussie zal komen. Zonder grondige politieke en sociale hervorming moet een dergelijke maatregel echter noodzakelijk zonder effect blijven, omdat de eerste eisch, welke aan een vrije gouden standaard gesteld mag worden, toch wel deze is, dat men hem door eene juiste bankpolitiek ook kan handhaven. Bij de gegeven constellatie is hij echter geheel aan het toeval overgeleverd, zoodat het nut eener stabilisatie, die meer dan waarschijnlijk toch slechts van tijdelijken aard zal zijn, moeilijk te ontdekken valt. Bovendien is er gevaar, dat men meent, met stabilisatie al heel wat te hebben gedaan, terwijl deze toch enkel zin heeft als slotparagraaf van een geheel hervormingsprogram. Want op de door de voorbereidingscommissie bedoelde, maar niet duidelijk uitgewerkte *voorwaarden* komt alles aan. Te weten: verandering van politieke en sociale mentaliteit.

Dr. EMILE VERVIERS.

¹⁾ Men versta vooral dit niet verkeerd. De oorsprong eener zware crisis kan nooit in het economische liggen, omdat dit slechts reflex van geestelijk leven is; slechts de symptomen eener crisis hebben een economisch karakter. Nog minder kan dus de oorzaak liggen in een mechanisch ding als het monetair stelsel. Toch is dit geen onverschillige zaak. Als een slecht schip in een zwaren storm vergaat, ligt de oorzaak zeker in den storm; doch een goed schip had misschien nog thuis kunnen komen. Den storm zelf kan men echter met het beste schip niet bezweren. Zoo is ook het beste muntstelsel niet in staat om eene crisis te bezweren of er uit te helpen, wel om den toestand wat dragelijker te maken. Dat de monetaire factor een rol van den tweeden rang speelt, blijkt wel uit de Amerikaanse bankmoeilijkheden, die van *zuiver monetairen aard zijn*, omdat men daar te kampen heeft met een geldstelsel, dat onder andere omstandigheden (stabiliteit en vrijhandel) goed, doch onder deze omstandigheden al een bijzonder ongelukkig stelsel is. Daarom is de op handhaving of herstel van den gouden standaard gestelde hoop onder deze omstandigheden eene ijdele hoop.

DE MOGELIJKHEID EENER INDUSTRIEBANK IN VERBAND MET NEDERLAND'S INDUSTRIËLE TOEKOMST

Het vraagstuk der verhouding tusschen Banken en Industrie in Nederland is als gevolg van het conjunctuurverloop in een nieuw, om niet te zeggen acuut stadium geraakt. De veranderingen, welke gedurende den laatsten tijd hier hebben plaats gegrepen, betreffen, naast een zekere urgentie, vooral ook het aspect, waaronder Nederland's industriële toekomst moet worden beschouwd. Immers als feit dient wel te worden aanvaard, dat ons land (en niet alleen ons land, maar geheel West-Europa) een deel zijner industriële export blijvend heeft verloren. Zelfs indien de handelspolitieke horizon mocht opklaren (en zelfs de grootste optimist zal dit onder de huidige politieke en economische constellaties wel niet à bout portant als paaschei der Economische Wereldconferentie verwachten), blijft als permanente factor het verschijnsel bestaan eener toenemende industrialisatie van de „koloniale" wereld, van het Verre Oosten bovenal, een verschijnsel, reeds lang aanwezig en waarvan wereldoorlog en industriële expansie de ontwikkeling bijzonder hebben versneld.¹⁾

Wanneer dus, tengevolge eener waarschijnlijk blijvende exportvermindering van groote takken onzer industrie, deze takken van volkswelvaart in hunne ontwikkeling worden geremd en geschaad, is het noodzakelijk, ze niet te doen doodbloeden, doch om mogelijkheden te scheppen, ze te doen aanpassen aan gewijzigde omstandigheden. Daarnaast dienen nieuwe industriële mogelijkheden in Nederland grondig te worden bestudeerd en, indien deze technisch, financieel en commercieel uitvoerbaar zijn, te worden benut.

Techniek noch intensiteit, richting noch omvang der behoeften staan stil. Ook op lager welvaartspeil, zooals Dr. Colijn ons heeft geprofeteerd, blijft de waarheid bestaan, dat immer dient te worden gestreefd naar een welvaarts optimum. Stilstand is achteruitgang — deze waarheid openbaart zich thans op meedoogenlooze wijze — en „de klok achteruitzetten", d.i. industriële afbraak, beteekent voor een volk, dat (de laatste beroepstellingen zijn daar, om zulks te bewijzen) overwegend bij industrie, handel en verkeer is betrokken, onherroepelijk partiële ondergang. Quantitatieve en kwalitatieve behoeftenvermeerdering in de economisch meest mogelijke en meest nuttige verhouding zij en blijve ook thans onafwijsbare plicht.

Er bestaat economische en oneconomische concurrentie. Deze laatste — een in ons land welhaast chronische kwaal — is dezulke, waarbij producent noch consument zijn gebaat; waarbij de eerste tengevolge van prijs- en marktbederf te gronde gaat en de tweede tengevolge van oorzakelijken samenhang met wel en wee van den eersten (en van kwaliteitsvermindering van het product) in zijn welvaartsstreven geschaad, vaak blijvend benadeeld wordt. Te erger, aangezien heden ten dage door de onelasticiteit der productiekosten (loonen, sociale lasten) en de deels pathologische, deels natuurlijke insnoering van den afzet, desperado-concurrentie aan de orde van den dag is. Kartelleering, horizontale en verticale concentratie, prijsafspraken e.d. zijn, mits binnen redelijke (= economische) grenzen gehouden, niet te onderschatten hulpmiddelen. Ook op dit terrein is arbeid voorhanden, welke tot nu toe, waar de nood nog niet drong en tengevolge van den hyper-individualistischen geest, ons volk eigen, te zeer is verwaarloosd.

Waar eensdeels alle teekenen erop wijzen, dat belangrijke structureele veranderingen in onze nationale industrieën onafwendbaar zijn en waar anderdeels, ter verdediging van onze welvaart en als noodwendig postulaat onzer nog steeds voortschrijdende bevolkingsvermeerdering op behoud, resp. uitbouw dezer industrieën den grootst mogelijken nadruk dient te

¹⁾ Werner Sombart, Wandlungen des Kapitalismus, in Schriften des Vereins für Sozialpolitik. (München 1929) p. 23 vv.

worden gelegd, rijst de vraag, hoe deze zaken het best zijn te verwezenlijken.

Hier nu dient een Industriebank in te grijpen, en twee vragen rijzen vervolgens: Waarom een industriebank? Hoe dient haar opzet, inrichting en werkwijze te zijn?

Een persoonlijk woord ga hieraan vooraf. Wij hebben tot voor korten tijd tegenover de idee eener industriebank afwijzend gestaan, zulks op gronden, te anderer plaatse uiteengezet.²⁾ Deze gronden hebben voor ons tot op heden hun waarde behouden, maar wij meenen mogelijkheden te onderkennen, welke de elders geschetste bezwaren goeddeels neutraliseeren, zoodat o.i. een industriebank een acceptabel en wenschelijk lichaam kan worden.

Een industriebank wordt noodzakelijk, nu de tijd is gekomen, waarop takken van levenskrachtige industrie zich in onze maanzieke economische samenleving niet meer of niet meer voldoende kunnen helpen. Zij moeten in leven worden gehouden met kunstmatige voeding van directen staatssteun en met het zuurstofapparaat der contingentteering: met kunstmatig voedsel in den vorm van kasvoorschotten en met kunstmatige ademhaling eener verruimde (sit venia verbo) binnenlandsche markt. Het spreekt wel vanzelf, en de Regeering heeft het nog onlangs herhaald, dat aan directe steunverleening een grens is. Zoo doberen wij tusschen Scylla en Charybdis (en ons land waarlijk niet alleen!). Handelspolitisch schenden wij, consequent doorgaande, onzen (officiëlen!) vrijhandelsneus en daarmee ons aangezicht, ondanks Oslo, ondanks Ouchy. En onze berooide schatkist is niet uitermate geschikt, geledigd te worden in het vat der Danaïden, dat de noodlijdende Nederlandsche industrie voor haar heeft opgesteld, subs. heeft moeten opstellen. De grootbanken (en zij zijn de eenige particuliere lichamen, die voor directe steunactie, gescheiden dan wel vereend, in aanmerking komen) hebben heden ten dage andere zorgen: bovenal de zorg van haar liquiditeit, en het motto: Wie zich aan de Danat spiegelt, spiegelt zich zacht, zal menigen grootbankier, thans nog meer dan anders, als een axioma in de ooren klinken. Ook zullen de grootbanken bedenken, dat menige industriële onderneming „onder hen staat", en deze wijze van steunverleening is voor de bank, noch voor de betrokken onderneming aangenaam. Dit neemt niet weg, het wordt er zelfs door geaccentueerd, dat thans meer dan ooit is vereischt planmatig ingrijpen (niet te verwarren met Planwirtschaft), hetwelk o.i. dient te geschieden snel, efficiënt, soepel en vanuit een centraal punt.

Het particulier initiatief dient op korten termijn in te grijpen. Particuliere bedrijfsgestie waarborgt de hier wel zeer noodige snelheid, vrijheid van handelen en objectiviteit. Nu kan men aanvoeren: het geldt hier een overheidsbelang bij uitnemendheid, en dat is niet onjuist; maar dat is überhaupt een bloeiende industrie, dito handel en verkeer, dito landbouw en veeteelt, en wanneer deze overweging een reden is, staatsingrijpen verkieselijker te achten, leidt zij, consequent doorgedacht, tot den socialistischen staat. Edoch: het is naar onze vaste overtuiging niet de principiele vraag, wat staatsbelang is, die als maatstaf dient te worden aangelegd; daartoe dient slechts de supplementaire vraag, wat staats-eisch is. De Staat onthoude zich van alle particuliere belangen; hij trede slechts daar op, waar belangenstrijd den rechtsstaat zoude aantasten. Dit is hier zeer stellig niet het geval. Mitsdien kunnen wij ons ten volle vereenigen met het betoog van Dr. van der Valk, waar hij een publiekrechtelijke industriebank uit den boeze acht.³⁾ Dit echter als bezwaar aan te voeren tegen

²⁾ Theoretische beschouwingen betreffende de crediet- en kapitaalvoorziening door banken aan de industrie. Delft 1931, pp. 71, 74 vv.

³⁾ Dr. H. M. H. A. van der Valk, Financiering van de industrie in Limburg, in Economisch-Statistische Berichten 15 Februari 1933, p. 119 v.

het „voorstel-Gelissen” lijkt ons te eenenmale onjuist, omdat in de figuur, welke Prof. Gelissen zich denkt, van een publiekrechtelijk bedrijf geen sprake is; immers de industriebank zal „samen moeten werken met de bestaande banken”, zij moet „zeer zeker commerciëel geleid worden” (dus geen bureaucratisch lichaam), overwogen dient te worden, „hoe zij na de financiering eener industrie in de periode van het grootste risico, haar taak aan onze gewone banken zou kunnen overdragen”.⁴⁾ Een principiëel bezwaar valt er o.i. tegen het voorstel-Gelissen niet aan te voeren. Wel mag worden afgevraagd, of nu juist de gemeenten de meest geschikte lichamen zijn, aan een (dit volgt dan vanzelfsprekend) *gewestelijke* industriebank deel te nemen; nimmer mag het een reden tot deelname in een industriebank zijn, het risico op een zoodanige bank af te wentelen, voorzover het betreft het ondersteunen van „werkloozen, die anders geheel of ten deele werk zouden kunnen vinden en het overnemen van de stroppen van slecht gaande of stilgelegde bedrijven voor wat betreft de kapitaals- en onderhoudslasten der ten behoeve dezer bedrijven (door de gemeenten) aangelegde werken”⁴⁾. Daargelaten, dat overwegingen als deze niet steeds van commerciëlen aard zullen zijn, is de taak eener industriebank wijder, zowel in principiëlen als in regionalen zin.

Intusschen is het de groote vraag, of, onder erkenning der urgentie van oprichting in een of anderen vorm eener industriebank, het particulier initiatief onder de huidige omstandigheden wel tot het verwelken van een dergelijk project alleenlijk in staat is. Waarom deze vraag in ontkennenden zin dient te worden beantwoord, hebben wij hierboven reeds uiteengezet. Vervolgens dient onder de oogen te worden gezien, het gevaar van het bestaan van meerdere industriebanken, die op publiekrechtelijken dan wel privaatrechtelijken leest zijn geschoeid; ook in de landstroken der groote rivieren zou plaats zijn, onder aanvoering van gelijksoortigen argumenten als door Prof. Gelissen aangevoerd, voor een industriebank. Het concurrentiegevaar ligt hier voor de hand, en concurrentie is een verschijnsel, dat op ons klein territorium voor een industriebank, welke zich wenscht te baseeren op regelen van goed koopmanschap, althans in den beginne onaanvaardbaar is. Het elkaar onderbieden in gunstige voorwaarden en tarieven zal uitloopen op een algemeene *débâcle*, en dit is wel de hoofdreden, waarom steun van de zijde van den staat in de practijk onontbeerlijk zal zijn.

Het probleem van industriële steunverleening, van toevoeging van een geneesmiddel in het defensief en van een tonicum in het offensief, — dit probleem kan en mag niet incidenteel worden behandeld. (Zulks geldt in gelijke mate en met even, hetzij andere, klemmende argumenten, voor den landbouw, doch dit doet hier niet ter zake). Waar het een vraagstuk geldt, slechts geschikt voor particulier beheer, doch dat, mits het als eenheid wordt behandeld en gecentraliseerd wordt opgezet, voor daadwerkelijken staatssteun in aanmerking komt, zal, indien de staat in een of anderen vorm interesseerend en garandeerend ingrijpt, actieve deelname van de zijde der grootbanken in het bereik der practische mogelijkheden liggen.

De „Nederlandsche Industriebank N.V.” worde opgericht vóór alles als monopolistisch bedrijf. Wij zijn het dientengevolge volstrekt oneens met het denkbeeld van Dr. v. d. Valk, waar hij formatie bepleit van participatiemaatschappijen (financieringsmaatschappijen) als dochterondernemingen van grootbanken.⁵⁾ De grootbank moet er dan tevens toezicht op houden, dat de dochterbank slechts lange credietën verleent aan die ondernemingen, welke wat hun korte crediet-

zaken betreft, cliënten der moederbank zijn. Afgezien van de vraag, of deze contrôle wel doorvoerbaar is en in de practijk zal worden toegepast (eenige scepsis is hier wel geoorloofd) wordt het boven geschetst concurrentiegevaar niet onderdrukt, doch door een andere deur — welke toegang geeft tot het kantoor voor kort loopende credietzaken — binnengehaald. De Gründerperioden zijn daar, om dit gevaar als essentiëel te moeten beschouwen. Een verder bezwaar is, dat zulke dochtermaatschappijen geen zelfstandige industriële politiek kunnen voeren; zij zijn beperkt in hun keuze, daar zij onder dictatuur staan, missen die objectiviteit, welke voor een industriebank levenskwestie is en staan bloot aan het gevaar, stropenbank te worden.

Intusschen valt het niet te ontkennen, dat een monopolistische industriebank gevaren met zich medebrengt, bovenal het gevaar van machtsmisbruik (b.v. hoge tarieven). De korte duur van het octrooi en de publiciteitsgevolgen van eventueel machtsmisbruik zijn echter remmende factoren. Althans in den aanvang harer werkzaamheden lijkt ons het gevaar van het ontbreken grooter dan het gevaar van het bestaan van een monopolie.

Zoo worde de monopolistische positie der Nederlandsche industriebank wettelijk gesanctionneerd. Een betrekkelijk korten tijd van het octrooi (b.v. 5 jaar) is gewenscht, teneinde zich aan mogelijke gewijzigde omstandigheden (en wij leven economisch snel) beter te kunnen aanpassen. De deelname van den Staat blijve beperkt tot b.v. een rente en (of) dividendgarantie voor den duur van het octrooi; hij ontvang een zeker winstaandeel, hij benoeme een vertegenwoordiger in het college van Commissarissen.

Het spreekt wel vanzelf, dat deze industriebank een zekere economische, technische, commerciële en calculatorische outillage van noode heeft, maar deze behoeft geen exorbitant hoge kosten met zich mede te brengen; lichamen als het Economisch-Technologisch Instituut van de provincie Limburg en het Nederlandsch Economisch Instituut kunnen in hare voorbereidende werkzaamheden (en incidenteel ook later) met vrucht worden ingeschakeld. Inschakeling van een gewestelijk lichaam als het eerstgenoemde heeft het voordeel eener gewestelijk-deskundige voorlichting (waaraan Prof. Gelissen terecht waarde hecht) en laat behouden blijven het voordeel eener gecentraliseerde, geoctrooieerde instelling. Indien noodig kunnen in belangrijke of veelbelovende industrieën later filialen worden gesticht.

Het kapitaal der industriebank zij niet te klein, doch ook niet te groot; het verdient de voorkeur op betrekkelijk bescheiden schaal te beginnen en in het klein resultaten te bereiken, teneinde daarna, tijd en omstandigheden dienend, tot uitbreiding over te gaan.

Hare passieve bankzaken dienen zich — hierin bestaat wel communis opinio — in het algemeen aan te sluiten bij het bijzondere karakter harer affaires; deze gedragslijn is *conditio sine qua non* voor haar bestaansmogelijkheid en voor daadwerkelijk initiatief van de zijde der grootbanken, zonder hetwelk, dit zij nogmaals nadrukkelijk betoogd, een industriebank, ontsproten aan het particulier initiatief, practisch onmogelijk en dus onaanvaardbaar moet worden geacht.

Bovenstaande regelen bedoelen niet meer te zijn dan een schets, vrij van uitweidingen, welke de hoofdzaken niet dan zijdelings raken, en van theoretische uiteenzettingen. Hoe verleidelijk het ook zijn moge, hierop nader in te gaan, het is momenteel het belangrijkste, dat de principiële vraag tot klaarheid worde gebracht, op welke wijze de industrialisatie in ons land systematisch te pousseeren is. De urgentie hiervan staat o.i. vast.

Mogen de betrokken instanties, zich ervan doordrongen weten dat, zoo ergens en ooit, hier en thans van toepassing is de spreuk: *Aux grands maux les grands remèdes!*

B. K. SPANJAARD.

⁴⁾ Prof. Dr. Ir. H. Gelissen, Voorstel tot industrie-financiering in Limburg (overdruk uit de Limburger Koerier van 17 December 1932), *passim*.

⁵⁾ Dr. H. M. H. A. van der Valk, De betrekkingen tusschen banken en industrie in België, Haarlem 1932, p. 202 vv.

DE POSITIE VAN DEN NEDERLANDSCHEN GULDEN.

Mr. J. W. Beyen schrijft ons:

In het artikel van den heer Hulshoff Pol over de positie van den Indischen gulden, opgenomen in de E.-S. B. van 15 Maart jl., komen enkele opmerkingen voor in verband met de positie van den Nederlandschen gulden, die m.i. niet juist zijn en daarom niet onweersproken mogen blijven.

De heer Hulshoff Pol meent, dat de stijging van het dekkingspercentage van De Nederlandsche Bank, van om en nabij 55 pCt. per medio 1931 tot ongeveer 84 pCt. in Februari 1933, voor het grootste deel heeft plaats gevonden door toevloeiing van geld uit het buitenland, waarvoor een veilige belegging werd gezocht. De heer Hulshoff Pol meent in verband hiermede, dat de aanwezigheid van dat vreemde geld een ernstig gevaar oplevert voor de waardevastheid van den Nederlandschen gulden, aangezien deze gelden bij opkomend wantrouwen overhaast zouden kunnen worden weggetrokken.

Ik meen, dat hier een misverstand in het spel is. Blijkens de in het Maandschrift van het Centraal Bureau voor de Statistiek per 31 Januari 1933 opgenomen cijfers (zie pag. 78), *verminderden* in 1931 de schulden op korten termijn aan het buitenland met f 240 miljoen; daartegenover verminderde het netto *tegoed* met f 651 miljoen. De toeneming van den goudvoorraad in 1931 met f 461 miljoen moet dus verklaard worden uit het feit, dat een liquidatie van Nederland's vlottend tegoed in het buitenland heeft plaats gevonden, die het bedrag van het in dat jaar weggevoelde buitenlandsch tegoed verre te boven ging.

Ten aanzien van de vlottende schuldenpositie van Nederland tegenover het buitenland per 31 Dec. 1931 deelt hetzelfde maandschrift op blz. 86 mede, dat tegenover vorderingen op korten termijn tot een bedrag van f 743 miljoen, schulden tot een bedrag van f 400 miljoen staan, hetgeen, zelfs indien men de f 3 à f 400 miljoen in Centraal Europa vastzittende bedragen aftrekt, er op zou wijzen, dat Nederland, wat betreft zijn schulden op korten termijn aan het buitenland, in een gunstige liquide positie verkeert.

Naast vorderingen op korten termijn staat natuurlijk buitenlandsch bezit aan Nederlandsche effecten, wat onder omstandigheden, bij een vlucht uit den Nederlandschen gulden, tot opvraging van goud kan leiden. Het is zeer moeilijk te zeggen hoe groot het buitenlandsch bezit aan Nederlandsche effecten is, maar in ieder geval is van een enigszins belangrijke toeneming sedert 1931 geen sprake. Zoo goed als het onjuist is, de stijging van het dekkingspercentage van De Nederlandsche Bank toe te schrijven aan toevloeiing van buitenlandsch geld, zoo goed lijkt het, blijkens de ervaring (ook onlangs weder opgedaan in de dagen van onrust na de sluiting der banken in Amerika), sterke overdrijving, de aanwezigheid van vreemd geld in Nederland als een *ernstig* gevaar voor de waardevastheid van den Nederlandschen gulden te noemen. Bij den toen „opkomenden storm” is eerder van een vlucht in het goud door Nederlanders, dan van een vlucht uit Nederland door buitenlanders gebleken.

N a s c h r i f t. Van de door de Redactie geboden gelegenheid om den heer Beyen te beantwoorden, maak ik gaarne gebruik.

Ik kan mij met de zienswijze van den heer Beyen, gebaseerd op de door Mr. Dr. J. C. Witteveen in het Maandschrift van het Centraal Bureau voor de Statistiek van 31 Januari jl. gepubliceerde Nederlandsche betalingsbalans van 1931, niet vereenigen. Afgezien van het feit, dat de cijfers van deze balans altijd met reserve bekeken moeten worden en dat in de aan de balans toegevoegde slotbeschouwing wordt opgemerkt, dat zulks met name geldt ten aanzien van de (door den heer Beyen gebruikte) gegevens inzake de operaties op korten termijn der kapitaalbeweging (blz.

86)¹⁾, is het onjuist te meenen, dat de netto-vermindering van het vlottend tegoed in het buitenland in 1931 ad f 651 geheel of grotendeels een goudbeweging naar Nederland toe heeft veroorzaakt. Allereerst moet van dit bedrag worden afgetrokken f 7 miljoen, zijnde de daartegenover staande vermeerdering van dat tegoed (post 39 der betalingsbalans). Dan zit in bedoelde vermindering een groot bedrag aan Stillhalte-credieten, dat de heer Beyen zelf heeft geschat op f 300 à 400 miljoen, zoodat ik het wel mag stellen op f 350 miljoen; het restant ad f 294 miljoen dient nog te worden verminderd met de afname van het vlottend tegoed aan De Nederlandsche Bank ad f 172,4 miljoen, waarvan f 133,2 werd omgezet in geëarmarkt goud in het buitenland, doch *eerst in 1932* werd ingevoerd in Nederland, terwijl de overige f 39,2 miljoen zoo ongeveer het verlies der Nederlandsche Bank wegens valutadepreciatie uitmaakt.²⁾ Van het restant van f 121,6 miljoen moeten dan nog bedragen worden afgetrokken voor verliezen, door andere instellingen dan De Nederlandsche Bank en door particuliere personen geleden wegens buitenlandsche valutadepreciatie, alsmede voor bevroren bedragen uit hoofde van buitenlandsche maatregelen inzake deviezencontrole. Hiermede zijn ongetwijfeld groote bedragen gemoeid en wanneer men daarvoor de helft van laatstbedoeld overschot uittrekt, zal men veeleer aan den te lagen dan aan den te hoogen kant zijn. Ik wil echter met genoegen hiervoor voor alle zekerheid slechts f 30 miljoen bestemmen, zoodat f 90 miljoen komt op goud, aangevoerd als gevolg van teruggetrokken credieten. Dat is waarlijk geen bijzonder hoog bedrag, vergeleken bij de totale stijging in 1931 van den goudvoorraad in Nederland ad f 494 miljoen (vgl. posten 3 en 18 der betalingsbalans): het maakt er slechts pl.m. 18 pCt. van uit.

In mijn artikel besprak ik weliswaar niet *deze* stijging van den goudvoorraad, maar die van De Nederlandsche Bank zelf. Daardoor worden de berekeningen wat anders, doch de conclusie blijft dezelfde. De gouddekking van De Nederlandsche Bank bestaat mede uit geëarmarkte goudvoorraden in het buitenland, die niet naar Nederland zijn overgebracht, doch daarvan zijn weer afgetrokken de door De Nederlandsche Bank hier te lande ten behoeve van het buitenland geëarmarkte goudvoorraden. De toe- of afnemingsdezer voorraden in 1931, die de Nederlandsche grens niet hebben gepasseerd, zijn te berekenen aan de hand van de toelichting op post 3 van de betalingsbalans. De buitenlandsche geëarmarkte goudvoorraad is toeegenomen met f 146.833.000 — f 4.952.000 = f 141.881.000, terwijl de binnenlandsche goudvoorraad door earmarken ten behoeve van het buitenland is verminderd met f 15.309.000. Per saldo is derhalve over 1931 de goudvoorraad van De Nederlandsche Bank toegenomen met een goudbedrag van f 126.572.000, dat de Nederlandsche grenzen niet passeerde. De totale toeneming van den goudvoorraad der Bank in 1931 was pl.m. f 461 miljoen, zoodat haar binnenlandsche goudvoorraad steeg met f 334½ miljoen. Overweegt men, dat de totale binnenlandsche goudvoorraad van Nederland in dat jaar steeg met f 494 miljoen, dan komt daarvan een bedrag van f 159½ miljoen voor rekening van de andere instellingen dan De Nederlandsche Bank. De toeneming van den goudvoorraad van De Nederlandsche Bank (in binnen- en buitenland) en de andere instellingen hier te lande was dus f 461 miljoen + f 159½ miljoen = ongeveer f 620 miljoen. Daarvan komt dus op rekening van de terugtrekking der buitenlandsche vlottende saldi f 141.881.000 + f 90.000.000 = f 231.881.000, dus ongeveer 37 pCt. Ik vestig er nogmaals de aandacht op, dat bij deze berekening de f 90.000.000 waarschijnlijk zéér ruim zijn genomen.

¹⁾ Deze cijfers zijn immers ontleend aan opgaven van slechts 24 bankinstellingen.

²⁾ Alleen aan de koersdepreciatie van het Pond Sterling verloor De Ned. Bank een kleine f 29 miljoen.

Derhalve blijft omstreeks 63 pCt. over, waarvoor een andere verklaring dan de terugtrekking van buitenlandse vlottende saldi moet worden gezocht.

Het gedeelte, dat niet op rekening komt van de terugtrekking van de buitenlandse saldi — dus 82 pCt. van de totale toeneming van den binnenlandischen goudvoorraad volgens de betalingsbalans, of, als men wil, 63 pCt. van den goudvoorraad van De Nederlandsche Bank tezamen met dien van de andere Nederlandsche instellingen — is eigenlijk nog grooter. Immers het staat wel vast, dat de economische toestand van Nederland in 1931 achteruit is gegaan — de betalingsbalans geeft duidelijk deze tendens aan —, terwijl Nederland bovendien nog in dat jaar groote credieten aan Ned.-Indië heeft moeten geven om het economisch leven daar op te houden. Dientengevolge zou, indien geen andere factoren in het spel geweest waren, de goudvoorraad moeten zijn afgenomen. Dit nadeelig saldo is meer dan gecompenseerd door eene toeneming door een andere oorzaak. Deze oorzaak kan geen andere geweest zijn dan de toevloeiing van gelden uit het buitenland wegens kapitaalvlucht.

Nu is het wel zonderling, dat dit binnenkomen van buitenlandsch geld niet in de betalingsbalans tot uiting komt in een sterke stijging van de schuld op korten termijn. Integendeel blijkt uit post 38 van deze balans eene vermindering van f 240 miljoen, welke door eene vermeerdering van f 1.1 miljoen blijkens post 32 gecompenseerd wordt tot f 229 miljoen. Evenwel kunnen hiervoor de volgende redenen ter verklaring worden opgegeven:

1. Een groot bedrag aan buitenlandsch geld staat niet als zoodanig aangegeven, omdat het door tusschenpersonen of instellingen hier te lande is aangeboden. Dit is te meer het geval, waar verschillende landen eene deviezencontrole uitoefenen en de kapitaalvlucht uit die landen dus slechts langs slinksche, indirecte wegen kan plaats vinden. Ook zullen verschillende andere bankinstellingen dan de 24, uit wier opgaven de betrokken posten van de betalingsbalans zijn samengesteld, vreemde gelden bij een of meer van die 24 banken hebben gedeponereerd, welke gelden dan natuurlijk als zuiver Nederlandsche geboekt staan.

2. Door omzetting van buitenlandse gelden in beleggingswaarden, b.v. in effecten, is het debetsaldo aan het buitenland sterk gedrukt, terwijl het geld toch nog in Nederland gebleven is.

3. Blijkens de slotbeschouwing op de betalingsbalans 1931 zijn de debetsaldi aan het buitenland gereduceerd door de in dat jaar veelvuldig plaats gevonden depreciatie van buitenlandse munteenheden. Het betreft hier natuurlijk debetsaldi, welke in vreemde valuta luiden.

4. Uit het verslag van De Nederlandsche Bank over 1931—1932 (blz. 21/22) blijkt, dat omstreeks eind 1931 en begin 1932 „door ondeskundige en tendentieuze berichten in eenige buitenlandse bladen twijfel gewekt werd aan de handhaving door Nederland van den gouden standaard”. Van midden December 1931 tot het einde des jaars verloor de Bank daardoor pl.m. f 25 miljoen aan goud. Het spreekt vanzelf, dat de creditsaldi aan het buitenland hierdoor, zij het tijdelijk, voor een deel zijn verminderd.

Wat Nederland's liquide positie op ultimo 1931 betreft, betwijfel ik, of het daarmee zoo gunstig gesteld is. Het vlottend tegoed in het buitenland van de 24 bankinstellingen bedroeg f 743 miljoen. De heer Beyen is wel zoo vriendelijk er 3 à 400 miljoen van af te trekken voor de Stillhalte-schulden, doch dit behoef niet, omdat, naar ik meen, uit de wijze van opstelling van de betalingsbalans kan worden afgeleid, dat deze bevroren saldi al niet meer tot het vlottend tegoed worden gerekend. Dit tegoed nu bestaat uit rekening-courant-saldi voor f 188 miljoen, buitenlandse wissels voor f 159 miljoen en „andere vorderingen” voor f 396 miljoen. Nu kunnen zeker de beide eerstgenoemde posten in normale om-

standigheden als liquide worden aangemerkt, maar is dit ook aan te nemen voor de derde categorie? Waarschijnlijk zullen deze vorderingen minder liquide zijn dan de beide eerstgenoemde. Doch geheel afgezien hiervan meen ik, dat zelfs rekening-courant-saldi, buitenlandse wissels en andere vorderingen, onverschillig welke, in het buitenland onder de huidige omstandigheden van twijfelachtige liquiditeit zijn. Niet voor niets heeft De Nederlandsche Bank het noodig gevonden haar buitenlandse wissels grootendeels om te zetten in goud en dat goud nog in 1932 over te brengen naar Nederland! Tot bedoelde conclusie kom ik te eerder, nu het bedrag aan vlottende buitenlandse schuld per ultimo 1931 ad f 400 miljoen m.i. voor de huidige omstandigheden veel te laag is. Immers ook ten aanzien van dit bedrag geldt, dat veel buitenlandsch geld hier te lande als Nederlandsch geld te boek staat (zie hiervoren de toelichting sub 1 ad post 38), terwijl voorts juist op 31 December 1931 het creditbedrag relatief laag moet zijn geweest in verband met den omstreeks dien tijd in het buitenland bestaanden twijfel aan de waardevastheid van den Nederlandschen gulden en de daaruit resulterende terugtrekking van gelden (zie toelichting sub 4 ad post 38 hierboven).

Wat meer in het bijzonder het jaar 1932 betreft, is bekend, dat vooral in de eerste helft van dat jaar een sterke kapitaalvlucht uit Duitsland naar Nederland heeft plaats gevonden. Nu wordt daarenvens wel verklaard, dat Duitsland in de laatste jaren zeer veel credieten op korten termijn zou hebben terugbetaald, hieromtrent deelt de ster-correspondent van de N.R.C., die eveneens de kapitaalvlucht memoreert, in het nummer van 22 Januari jl. (Ochtendblad) mede, dat het zeer wel denkbaar is, dat een niet onbelangrijk gedeelte van deze betalingen in guldens is geschied, ook al zijn zij niet naar Nederland gegaan. Voor zoover evenwel deze betalingen weer naar andere landen zijn gegaan, kan de goudvoorraad hier te lande natuurlijk niet — althans niet blijvend — zijn gestegen. Afgezien hiervan komen deze terugbetalingen van korte credieten, voor zoover Nederland betreft, mij wat apocrief voor, waar de Stillhalte-overeenkomst is blijven bestaan.

Summa summarum kan ik geen reden vinden mijne opvatting, dat de toeneming van den goudvoorraad voor het grootste deel het gevolg is van kapitaalvlucht uit het buitenland, te herzien. En ik meen, dat deze factor van zooveel belang is voor ons land, dat de aanwezigheid van deze gelden een ernstig gevaar oplevert voor de waardevastheid van den gulden. Deze opvatting wordt m.i. gestaafd door enkele symptomen, die zich de laatste jaren hebben voorgedaan. Zoals ik hierboven reeds mededeelde, heeft omstreeks het einde van 1931 en het begin van 1932 een belangrijke goudonttrekking plaats gehad door „ondeskundige en tendentieuze berichten in eenige buitenlandse bladen”. Deze toestand duurde van 14 December 1931 tot 15 Februari 1932 en had tengevolge, dat De Nederlandsche Bank in totaal f 47.877.000 aan goud verloor. Nu zullen bedoelde berichten waarschijnlijk mede in verband hebben gestaan met de prijsgeving van den gouden standaard door Japan op 13 December. Het is echter een veeg teeken, dat een dergelijke gebeurtenis, waarvan Nederland niet het minste nadeel ondervond — noch rechtstreeks, noch indirect door Nederlandsch-Indië, omdat dit gewest van de daling van den yen belangrijk meer vóór- dan nadeel heeft gehad —, tot een zoodanige drainage van goud aanleiding heeft kunnen geven.

Een ander ongunstig symptoom is geweest de weerslag van het uitbreken van de Amerikaansche bankcrisis in Februari/Maart jl., toen van 27 Februari —14 Maart voor niet minder dan f 71 miljoen aan goud aan De Nederlandsche Bank werd onttrokken. De heer Beyen merkt op, dat in die dagen veeleer Nederlanders in het goud dan buitenlanders uit Nederland vluchtten. Van andere zijde (N.R.C. 15 Maart jl., Ochtendblad) worden als

oorzaken aangegeven een in verband met de Amerikaanse gebeurtenissen in min of meer geforceerd tempo plaats gevonden overmaking van gelden wegens plaatsing van Fransch en Belgisch schatkistpapier op de Nederlandsche markt en een omzetting door Engeland van guldens in francs met als einddoel om voor deze laatste valuta op haar beurt goud in de plaats te nemen. De medewerking aan de goudopvraging van Nederlandsche zijde zal dan wel terug zijn te brengen tot eerstgenoemden factor. Wat hiervan zij, indien onder die omstandigheden niet alleen buitenlanders, maar ook Nederlanders door eene angstpsychose bevangen worden, acht ik dit voor de waardeverhouding van den gulden eer een groter dan een kleiner gevaar. Als namelijk Nederlanders er ook nog een schepje bovenop doen, wordt de situatie er waarlijk niet beter op.

HULSHOFF POL.

AANTEKENINGEN.

De vooruitzichten in de internationale tinindustrie.

Het kwartaalbericht van de Amsterdamsche Bank bevat ditmaal een belangwekkende beschouwing over „Tin en de Wereldcrisis” van de hand van Ir. A. Guyot van der Ham.

In dit artikel wordt uitvoerige aandacht geschonken aan de totstandkoming van het Internationale Tinkartel, waarover in ons blad reeds meerdere malen is geschreven. De schrijver wijst verder op de goede politiek van dit Kartel, maar erkent, dat de toestand nog niet geheel bevredigend is. In dit verband schrijft hij:

De vraag of de productie en het verbruik van tin thans ongeveer in evenwicht zijn, mag dus wel bevestigend worden beantwoord. De kwestie is echter, dat met dit evenwicht alleen de situatie nog niet is gered. Een zichtbare voorraad van circa 53.000 ton overeenkomende met een verbruik van 6 à 6½ maand op het tegenwoordige peil, moet nog te groot worden geacht, ook al neemt men in aanmerking, dat circa 21.000 ton door de Internationale Tinpool geblokkeerd zijn. De productie zal derhalve nog langen tijd en met een flink bedrag onder de consumptie moeten blijven, vóór dat de tinpositie volkomen gezond kan worden genoemd.

In alle geval moet worden toegegeven, dat het Internationale Tin Comité met het thans geldende restrictieplan op den goeden weg is: Dat dit bevredigend resultaat kon worden bereikt, is ongetwijfeld te danken aan de loyale samenwerking der deelnemers van het kartel en aan den steun der betrokken regeeringen. De taak van het Comité om voortdurend te waken tegen overschrijding van de toegewezen quota, is zeker niet gemakkelijk. Een scherpe controle blijft een gebiedende eisch, daar er nog deelnemende landen zijn, waar meer dan de toegestane quota wordt uitgevoerd. Speciaal Bolivia is hier de schuldige. Aan het einde van 1932 had dit land zijn quotum voor dat jaar met 1.453 ton overschreden. De oorzaak hiervan zal wel moeten worden toegeschreven aan de ongeregelde toestanden aldaar, mede in verband met het Gran Chaco-conflict met Paraguay. De Boliviaansche regeering heeft echter beloofd, het surplus zoo spoedig mogelijk weg te werken. Inderdaad is in het loopende jaar een verbetering in dit opzicht te constateeren. Het Boliviaansche exportcijfer was althans in Januari bijna 170 ton lager dan het toegestane quotum. In Februari heeft Bolivia zijn quotum echter weder met 115 ton overschreden.

Wat de toekomst van de tinindustrie betreft, laat de schrijver zich zeer voorzichtig uit.

Het gewijzigde Byrne-plan blijft, bijzondere omstandigheden natuurlijk voorbehouden, van kracht tot 1 Juli 1933. De toegestane maandelijksche exportquota tot aan dezen datum zijn voor Britsch Malakka 2.036, Bolivia 1.224, Nederl.-Indië 1.282, Nigeria 317 en Siam 833 ton, in totaal dus 5.692 ton. Gedurende het eerste halfjaar zullen derhalve door de 5 bij de restrictie betrokken landen circa 34.000 ton worden geëxporteerd. De productie der niet deelnemende landen mag voor deze periode op 7.500 ton worden geschat, zoodat tot 1 Juli a.s. ongeveer 41.500 ton tin op de markt zal zijn gebracht. Aannemende, dat het wereldverbruik voor de eerste zes maanden van dit jaar 50.000 ton zal bedragen, zullen dus de zichtbare voorraden aan het einde van Juni a.s. tot circa 47.500 ton zijn verminderd. Onder deze voorraden zal zich dan nog de ge-

blokkeerde hoeveelheid van circa 21.000 ton bevinden, daar volgens een bepaling van het gewijzigde Byrne-plan de Internationale Tinpool, ook al zou de tinprijs intusschen de limite van £ 165.— bereiken, niet mag verkoopen, alvorens de huidige quota weder tot 40 pCt. van de als basis der restrictie aangenomen productiecijfers van 1929 zijn verhoogd. Dit nu zou eerst op 1 Juli a.s. kunnen geschieden. De vrije zichtbare voorraden zullen dus op genoemden datum circa 26.500 ton bedragen. Hiervan is dan nog circa 8.000 ton zeilende, zoodat direct ter beschikking van consumenten circa 18.500 ton zou staan, een hoeveelheid voldoende voor de behoefte van 2 à 2½ maanden. Een toestand, vergelijkbaar met dien in de jaren 1921—1922 tijdens het bestaan van de Bandoeng-pool, zou daarmee bereikt zijn.

Er zijn echter twee factoren, welke het aspect geheel kunnen wijzigen, eerstens het opduiken van voorheen onzichtbare voorraden en ten tweede het tegenvallen der consumptie. Wat den eersten factor betreft, kan met de vermelding worden volstaan. Op den tweeden factor dient evenwel nader te worden ingegaan.

De grootste verbruikster van tin is de blikindustrie met 55 à 60 pCt. van het totaalcijfer. In verhouding tot andere takken van de metaalindustrie is de blikfabricage niet zoo zwaar door de huidige wereldcrisis getroffen.

Een tweede voorname verbruikster van tin is de automobiellindustrie. Voor elke automobiel is 3 à 4 KG. tin benodigd.

In de jaren 1927—1931 bedroeg het tinverbruik der Ver. Staten steeds ongeveer 45 pCt. der wereldconsumptie. Vermoedelijk zal dit percentage in 1932 wel een vijftal punten lager zijn.

Doch zelfs met een verhoudingscijfer van 40 pCt. blijft dat land toch verreweg de aanzienlijkste verbruiker van tin. Het is dus duidelijk, dat een herstel van het Amerikaanse bedrijfs- en zakenleven een cardinaal belang voor den tinmijnbouw is. Leek het nog tot in Januari van dit jaar, alsof het diepste punt der depressie achter den rug was, thans (begin Maart) is de toestand aan de overzijde van den Atlantischen Oceaan door de moeilijkheden in het bankwezen weder versomberd.

En nog diepere doorwerking van de huidige economische crisis vormt ongetwijfeld de meest ernstige kans voor het tegenvallen der tinconsumptie in de naaste toekomst. Een tweede gevaar schuilt in de grotere toepassing van surrogaten voor tin. Dit gevaar, dat opgedoemd is in de jaren der enorm hooge tinprijzen, is vroeger door de tinproducenten wel eenigszins onderschat. Beweerd werd, dat tin steeds in kleine hoeveelheden voor talrijke doeleinden wordt gebruikt en dat het dus voor de verbruikers weinig uitmaakt of de prijs van het metaal honderd pond hooger of lager is. Hierbij wordt echter vergeten, dat bijv. een land als de Ver. Staten, dat zelf geen tin produceert, er steeds naar streven zal, en des te meer in deze tijden van autarkie, om den tinvoer tot het strikt noodige te beperken en zoo veel mogelijk de toepassing van in het land zelve voortgebrachte surrogaten te bevorderen.

Het is voor de tinindustrie een heuglijk feit, dat het Internationale Tin Comité heeft ingezien, dat het verbruik van het metaal moest worden gestimuleerd door propaganda en wetenschappelijk onderzoek. In de vergadering van 21 Augustus 1931 te 's-Gravenhage werd, ter uitvoering van de hierboven vermelde taak, het Internationaal Comité voor Tinonderzoek („International Tin Research Committee”) ingesteld. Het door dit onderzoekingscomité uitgewerkte plan is met 1 Januari 1932 in werking getreden en zal voor 5 jaren gelden. Per jaar kan over een bedrag van £ 28.000 worden beschikt. Wat de resultaten zullen zijn, moet nog worden afgewacht.

Hoe het prijsverloop van de tinmarkt in de toekomst zal zijn, is uiterst moeilijk, zoo niet onmogelijk, te voorspellen, te meer daar de noteering te Londen thans ook door den koers van het Pond wordt beïnvloed. Zoolang het kartel blijft bestaan, en dat is voorloopig tot 12 Augustus 1934, zal vermoedelijk de tinprijs geen sterke stijging vertoonen. De gepoolde voorraden van het metaal zullen eveneens temperend werken. Wanneer door een onverwachte gunstige ommekeer in de conjunctuur, de vraag naar tin aanzienlijk zou toenemen en de geblokkeerde voorraden reeds vóór bovengenoemden datum waren opgeruimd, dan zou natuurlijk het kartel een machtspositie verkrijgen. Het is ondenkbaar, dat het kartel deze machtspositie zou misbruiken door opdrijving van den tinprijs. Eerstens zouden de betrokken regeeringen ongetwijfeld hare goedkeuring aan een dergelijke politiek onthouden. Ten tweede zullen de leidende persoonlijkheden van het kartel de lessen der economische geschiedenis sedert de beëindiging van den wereldoorlog wel ter harte nemen. Zoolow de producenten

als de consumenten hebben belang bij een stabielen tinprijs op een dusdanig niveau, dat aan den tinnijnbouw redelijke winsten zijn gewaarborgd.

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

OPEN MARKT.

Table with columns for years 1933, 1932, 1931, 1914 and various locations like Amsterdam, London, Berlijn, New York.

1) Koers van 13 Apr. en daaraan voorafgaande weken t/m. Vrijdag.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Table showing exchange rates for various locations including New York, Londen, Berlijn, Parijs, Brussel, and Batavia.

Table showing exchange rates for locations like Zwitserland, Weenen, Prnag, Boekarest, Milaan, and Madrid.

* Notering te Amsterdam. ** Not. te Rotterdam. 1) Part. opgave. In 't iste of 2de No. van iedere maand komt een overzicht voor van een aantal niet wekelijks opgenomen wisselkoersen.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Table showing exchange rates to New York for various locations including Londen, Parijs, Berlijn, and Amsterdam.

KOERSEN TE LONDEN.

Table showing exchange rates to London for various locations including Alexandrië, Athene, Bangkok, Budapest, Buenos Aires, Calcutta, Constantin, Hongkong, Kobe, Lissabon, Mexico, Montevideo, Montreal, Rioud Janeiro, Shanghai, Singapore, Valparaiso, and Warschau.

ZILVERPRIJS

Table showing silver prices for London and N.York.

GOUDPRIJS

Table showing gold prices for London.

1) in pence p. oz. stand. 2) Foreign silver in 3c. p. oz. fine. 3) in sh. p. oz. fine

STAND VAN 'S RIJKS KAS

Table showing the balance sheet of the Royal Treasury, including assets and liabilities.

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

Table showing floating debt in the Netherlands-Indies, including assets and liabilities.

SURINAAMSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Table showing the main items of the Surinamese Bank in thousands of guildens.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 18 April 1933.

Activa.			
Binnenl. Wis- sels, Prom. enz. in disc.	Hfdbk. f Bijbnk. „ Ag.sch. „	31.418.195,09 630.554,35 5.785.504,36	f 37.834.253,80
Papier o. h. Buitenl. in disconto	„	„	„
Idem eigen portef.	f	73.214.710,—	„
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.	„	„	73.214.710,—
Beleeningen incl. vrsch. in rek.-ert. op onderp.	Hfdbk. f Bijbnk. „ Ag.sch. „	25.201.447,91 3.752.380,02 43.175.425,—	f 72.129.252,93
Op Effecten	f	71.194.382,09	„
Op Goederen en Spec.	„	934.870,84	72.129.252,93
Voorschotten a. h. Rijk	„	„	„
Munt, Goud	f	98.200.005,—	„
Muntmat., Goud	„	858.025.543,08	„
	f	956.225.548,08	„
Munt, Zilver, enz.	„	21.788.814,40	„
Muntmat., Zilver	„	„	978.014.362,48 ¹⁾
Belegging 1/5 kapitaal, reserves en pensioenfond's	„	„	20.180.704,74
Gebouwen en Meub. der Bank	„	„	5.000.000,—
Diverse rekeningen	„	„	13.170.624,51
Staat d. Nederl. (Wet v. 27j5 '32, S. No. 221)	„	„	19.331.195,17
	f	1.218.875.103,63	
Passiva.			
Kapitaal	f	20.000.000,—	„
Reservefond's	„	3.000.000,—	„
Bijzondere reserve	„	5.000.000,—	„
Pensioenfond's	„	8.457.926,89	„
Bankbiljetten in omloop	„	965.750.180,—	„
Bankassignatiën in omloop	„	„	124.471,38
Rek.-Cour. Het Rijk	f	14.308.756,37	„
saldo's: Anderen	„	196.738.546,44	211.047.302,81
Diverse rekeningen	„	„	5.495.222,55
	f	1.218.875.103,63	
Beschikbaar metaalsaldo	f	507.234.524,12	„
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is	„	1.268.086.310,—	„

1) Waarvan in het buitenland f 3.020.302,58.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud		Circulatie	Andere opschb. schulden	Beschikb. Metaal-saldo ¹⁾	Dek-kings perc.
	Munt	Muntmat.				
18 April '33	98.200	858.026	965.750	211.172	507.235	83
10 „ '33	98.200	857.536	971.637	204.428	507.418	83
25 Juli '14	65.703	96.410	310.437	6.198	43.521	54

Data	Totaal bedrag disconto's	Schatkist-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Papier op het buitenl.	Diverse rekeningen ²⁾
18 April 1933	37.834	—	72.129	73.215	13.171
10 „ 1933	37.511	—	71.710	73.215	12.990
25 Juli 1914	67.947	—	61.686	20.188	509

1) Sedert den bankstaaf van 4 Jan. 1929 op de basis van 2/3 metaaldekking. 2) Onder de activa.

JAVASCHE BANK.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opschb. schulden	Beschikb. metaal-saldo
15 Apr. '33 ²⁾	158.360	—	210.790	33.610	60.600
8 „ '33 ²⁾	158.890	—	212.160	32.310	61.102
18 Mrt. 1933	112.037	46.016	206.999	34.546	61.434
11 „ 1933	112.036	46.124	210.467	32.582	60.940
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842

Data	Wissels. buiten N.-Ind. betaalb.	Dis- conto's	Belee- ningen	Diverse reke- ningen ¹⁾	Dek- kings- percen- tage
15 Apr. '33 ²⁾	20.450	54.830	—	24.890	65
8 „ '33 ²⁾	19.740	55.270	—	25.310	65
18 Mrt. 1933	18.952	9.280	35.544	24.680	65
11 „ 1933	18.505	9.278	33.328	27.645	65
25 Juli 1914	6.395	7.259	75.541	2.228	44

1) Sluitpost activa. 2) Cijfers telegrafisch ontvangen.

BANK VAN ENGELAND.

Data	Metaal	Bankbilj. in circulatie	Bankbilj. in Banking Departm.	Other Securities Disc. and Advances	Securities
5 April 1933	177.360	371.669	64.863	11.649	15.517
29 Maart 1933	172.688	367.112	79.727	11.770	17.211
22 Juli 1914	40.164	—	29.317	—	33.633

Data	Gov. Sec.	Public Depos.	Other Deposits		Reserve	Dek- kings- perc. 1)
			Bankers	Other Accounts		
5 April '33	82.980	14.083	109.599	34.495	65.691	41 1/2
29 Mrt. '33	57.738	21.244	92.838	34.966	80.577	54
22 Juli '14	11.005	14.736	—	42.185	29.297	52

1) Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

BANK VAN FRANKRIJK.

Data	Goud	Zilver	Te goed in het buitenl.	Wis- sels	Waarv. op het buitenl.	Belee- ningen	Renteloos voorschot v. d. Staat
7 Apr. '33	80.412	1.383	2.353	5.490	1.970	2.709	3.200
31 Mrt. '33	80.409	1.440	2.406	5.323	1.971	2.714	3.200
23 Juli '14	4.104	640	—	1.541	8	769	—

Data	Bons v. d. zelfst. amort. k.	Diver- sen ¹⁾	Circulatie	Rekg. Courant		
				Staat	Zelfst. amort. k.	Parti- culieren
7 Apr. '33	6.608	2.291	85.360	193	2.026	16.768
31 Mrt. '33	6.621	3.117	86.096	107	2.128	16.850
23 Juli '14	—	—	5.912	401	—	943

1) Sluitpost activa.

DUITSCHER RIJKSBANK.

Data	Goud	Daarvan bij buit. tenl. circ. banken ¹⁾	Deviezen als goud- dekking geldende	Andere wissels en cheques	Belee- ningen
7 April 1933	645,8	65,0	109,6	2.831,1	200,2
31 Mrt. 1933	738,6	64,0	97,0	2.762,5	210,3
30 Juli 1914	1.356,9	—	—	750,9	50,2

Data	Effec- ten	Diverse Activa ²⁾	Circu- latie	Rekg.- Crt.	Diverse Passiva
7 April 1933	318,3	567,7	3.432,5	321,9	404,2
31 Mrt. 1933	401,3	689,7	3.519,7	442,9	601,4
30 Juli 1914	330,8	200,4	1.890,9	944,—	40,0

1) Onbelast. 2) W.o. Rentenbankscheine 7 April, 31 Maart 1933, resp. 20; 14 mill.

NATIONALE BANK VAN BELGIË.

Data	Goud	Munt en metaal	Munt en diversen	Binnen- en buitenlandse wissels	Beleeningen op Belgische Staatsfondsen	Voorschot aan den Staat	Overheids- fondsen	Circulatie	Rekg. Crt.	
									Schatkist	Partic.
13 April 1933	2671	61	790	54	363	40	3.637	44	288	
6 „ 1933	2671	62	794	58	363	40	3.639	70	269	

FEDERAL RESERVE BANKS.

Data	Goudvoorraad		Wettig betaal- middel Zilver etc.	Wissels	
	Totaal bedrag	Dekking F. R. Notes		In her- disc. v. d. member banks	In de open markt gekocht
29 Mrt. '33	3.236,8	2.616,0	205,2	545,1	310,2
22 „ '33	3.192,3	2.563,4	178,9	670,9	352,3

Data	Belegd in U. S. Gov. Sec.	F. R. Notes in circu- latie	Totaal Depo- sito's	Gestort Kapitaal	Goud- Dek- kings- perc. 1)	Algem. Dek- kings- perc. 2)
29 Mrt. '33	1.838,4	3.747,6	2.203,2	149,6	54,3	57,8
22 „ '33	1.864,4	3.916,3	2.154,8	149,8	52,5	55,5

1) Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opschbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. 2) Verhouding totalen voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Data	Aantal banken	Dis- conto's en beleen.	Beleg- gingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal depo- sito's	Waarvan time deposits
1 Mrt. '33	488	9.627	8.196	1.599	15.971	5.288
22 Feb. '33	130	9.865	8.392	1.814	16.933	5.499

De posten van De Ned. Bank, de Javasche Bank en de Bank of Eng- land zijn in duizenden, alle overige posten in miljoenen van de be- treffende valuta.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

18 April 1933.

Nadat op 10 April de officiële schatting van de opbrengst van wintertarwe in de Ver. Staten was gepubliceerd, was de stemming aan de tarwe-markt den volgende dag vast als gevolg van de zeer lage raming, welke nog aanmerkelijk lager was dan het gemiddelde der kort tevoren bekend gemaakte ramingen door particuliere experts. Groote zaken in tarwe kwamen op 11 April tot stand, vooral in Plata en Manitoba tarwe. In Australische tarwe waren in de voorafgaande week flinke zaken gedaan en daarvoor was de vraag minder levendig, ook voor het Verre Oosten. De termijnmarkt te Chicago steeg verder naar aanleiding van de regeeringcijfers en op verwachting van inflatie van den Dollar, daalde later toen de voorraden bij de boeren in de Ver. Staten grooter bleken te zijn dan verwacht werd. Deze voorraden werden den 1 April geschat op 178.340.000 bushels of 24.4 pCt. van den oogst. Tegen het einde der week trad weder eene verhooging in en het slot was 2½ dollarcenten per 60 lbs. hooger dan een week geleden. De vooruitzichten van wintertarwe in de Ver. Staten blijven ongunstig en men meent, dat de toestand nog slechter geworden is sedert het laatste regeeringsrapport werd opgemaakt. In navolging van Chicago, zijn ook te Winnipeg de prijzen aan de termijnmarkt gestegen. De vaste stemming is er getemperd door de schatting van de Canadeesche regeering van de tarwevoorraden op 31 Maart, welke voorraden 312.820.000 bushels bedroegen tegen 243.300.000 bushels een jaar geleden. Gebaseerd op deze cijfers en rekenende dat aan het begin van het nu loopende seizoen een overschot van 130.948.000 bushels aanwezig was, komt men onder aftrek van nog uit te voeren hoeveelheden op een waarschijnlijk overschot aan het einde van dit seizoen van ongeveer 156.000.000 bushels. De markt te Winnipeg sloot 1¼ dollarcenten per 60 lbs. hooger dan een week geleden. Ook in Argentinië zijn in het begin der week tengevolge van de vermeerderde vraag de prijzen aan de termijnmarkten gestegen. Toen later de vraag luidde en koopers weinig belangstelling toonden bij het naderen der feestdagen, is een groot gedeelte der prijsverbetering in Argentinië weder verloren gegaan. De koers aan de termijnmarkt te Buenos Aires sloot 4 centavos per 100 KG. hooger, te Rosario 5 centavos hooger dan een week geleden. De kleinere verschepingen van tarwe in de vorige week hadden weinig invloed op de stemming. De berichten over wintertarwe in Europa blijven gunstig. Vooral in Duitsland is dat het geval. In Frankrijk is eenige regen gevallen, doch lang niet genoeg en men verlangt er naar overvloedige en spoedige regen. Met den uitzaai van zomertarwe is men zoo goed als gereed gekomen. Berichten over wintertarwe in Rusland zijn over het algemeen gunstig, doch bijzonderheden over de bebouwde oppervlakte ontbreken. De uitzaai van zomertarwe vordert langzaam en is ten achter bij het zaaiplan, gedeeltelijk tengevolge van schaarschte aan zaaigran. De in Duitsland op 15 Maart bij de boeren nog aanwezige voorraad tarwe wordt geschat op 6.800.000 quarters tegen 3.500.000 quarters op 15 Maart van het vorige jaar.

In de stemming aan de rogge-markt is in de afgelopen week weder weinig verandering gekomen en prijzen zijn vrijwel onveranderd gebleven met geregeld aanbod van Platarogge. Algemeen wordt geklaagd over onvoldoende vraag naar buitenlandse rogge in landen, welke in andere jaren geregeld koopers zijn. Argentinië heeft een grooten rogge-oogst, doch voerde tot nog toe slechts 269.000 quarters uit tegen 701.000 quarters in dezelfde periode van het vorige seizoen. Andere landen zijn nauwelijks met rogge aan de markt. Argentinië is het goedkoopst. In Duitsland worden de op 15 Maart nog bij de boeren aanwezige

roggevoorraden geschat op 10.400.000 quarters tegen 5.600.000 quarters op denzelfden tijd van het vorige jaar.

Nadat einde der voorafgaande week eenige booten met maïs waren aangekomen, is de stemming minder vast geworden. Hoewel de aangeboden hoeveelheden niet overdadig groot waren, was de vraag niet voldoende om de prijzen op peil te houden en trad eenige verlaging in. Toen de aangekomen partijen geruimd waren, is in de afgelopen week geene verbetering gevolgd en zijn de prijzen vrijwel elken dag onveranderd gebleven. Het aanbod uit stoomende booten is beperkt en de disponibele voorraden zijn allengs belangrijk geslonken, doch de vraag blijft bij voortdurend teleurstellend. De Donau blijft dringend aan de markt met ladende maïs en verdere termijnen, doch koopers toonen weinig belangstelling. Afladers hebben hunne vraagprijzen in het begin der week iets verhoogd en er is nu zoo goed als geen verschil in waarde tusschen aangekomen, spoedig verwachte en ladende maïs. De verschepingen van den Donau waren de vorige week grooter. Ook die uit Argentinië zijn toegenomen, hoewel zij nog niet groot waren tengevolge van regen. Voor stoomende Plata-maïs zijn de prijzen vrijwel onveranderd gebleven. Voor booten, welke nog in April zullen uitgaan of pas zijn vertrokken, heeft een kleine prijsverlaging plaats gevonden. Ook voor Plata-maïs ter verlading gedurende de zomermaanden is de prijs iets verlaagd. De omzetten zijn beperkt, koopers gevoelen er weinig voor op aflading te koop, hoewel de prijs laag is, daar de consumptie weinig koopt en de vraag ook in de eerste maanden niet groot belooft te worden. Het slot aan de termijnmarkt te Buenos Aires was 6 centavos per 100 KG. lager, te Rosario 10 centavos lager dan een week geleden.

De stemming voor Plata-gerst is in het midden der afgelopen week iets vaster geweest met goede vraag voor spoedig verwachte en stoomende partijen. Later viel de vraag niet mee en ondervonden houders moeite hun binnenkomende partijen te verkoopen, voor welke de prijsverbetering weder verloren ging. Latere posities bleven iets hooger in prijs dan in het begin der week. Voor Donau-gerst waren de vraagprijzen onveranderd zonder belangstelling.

In haver ging zeer weinig om tegen onveranderde prijzen. De termijnmarkt te Buenos Aires sloot onveranderd.

SUIKER.

De verschillende suikermarkten hadden gedurende de afgelopen week een onregelmatig aanzien.

In Amerika was aanvankelijk de stemming weifelend tengevolge van het uitblijven van eenige officiële bevestiging van het bericht, dat verdere 600.000 tons Cubasuiker geblokkeerd zouden worden. Ruwsuiker uit de Philippijnen en Porto Rico werd tot 3.05 d.c. tot 3.— d.c. verhandeld, terwijl deze week ook weer Cubasuiker afgedaan werd.

De New-Yorksche termijnmarkt brokkelde ietwat af. Tengevolge van het feit, dat President Roosevelt maatregelen met een inflationistisch karakter bestudeert, gaf de laatste beursdag, Donderdag, een scherp herstel te zien. De noteringen luiden als volgt: Mei 1.14, Juli 1.20, Sept. 1.23, Oct. 1.24 en Dec. 1.26, terwijl de laatste notering voor Spot Centr. 3.05 was.

De laatste Cuba-statistiek is als volgt:

	1933	1932	1931
	tons	tons	tons
Productie (Raming)	2.000.000	2.602.864	3.122.186
Ontvangsten	57.717	46.789	66.614
Totaal sedert 1/1	515.184	916.819	1.174.898
Verscheppingen	54.285	93.053	34.130
Voorraad	983.949	1.353.160	1.689.790

In Engeland was de markt uiterst rustig en onte-

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	9/15 April 1933	Sedert 1 Jan. 1933	Overeenk. tijdvak 1932	9/15 April 1933	Sedert 1 Jan. 1933	Overeenk. tijdvak 1932	1933	1932
Tarwe	25.800	342.879	349.710	1.845	10.434	2.950	353.313	352.660
Rogge	7.366	125.989	122.618	110	1.110	640	127.099	123.258
Boekweit	103	9.076	6.218	—	25	—	9.101	6.218
Maïs	13.921	308.852	397.251	3.695	73.107	108.168	381.959	505.419
Gerst	6.142	90.986	120.470	—	9.730	6.582	100.716	127.052
Haver	3.901	60.217	71.339	75	1.323	1.292	61.540	72.631
Lijnzaad	4.592	89.855	90.290	1.975	122.855	143.974	212.710	234.264
Lijnkoek	307	19.122	31.928	—	—	50	19.122	31.978
Tarwemeel	179	6.929	8.254	—	2.638	3.501	9.567	11.755
Andere meelsoorten	1.794	14.819	16.175	25	2.598	5.106	17.417	21.281

STATISTISCH OVERZICHT

Table with columns: GRANEN EN ZADEN (TARWE, ROGGE, MAIS, GERST, LIJNZAAD), TUINBOUWARTIKELEN (BLOEM-KOOL, KASKOM-KOMMERS, SALADE), VLEESCH (RUND-VLEESCH, VARKENS-VLEESCH). Rows list months from 1925 to 1933 with various data points.

1) Men zie voor de toelichting op dezen staat de nos. van 8, 15 Aug. 1928, 25 Febr. 1931 en 15 Febr. 1933. 2) Tot Jan. 1931 Hard Winter No. 2 van Jan. 1931 tot...

Vervolg STATISTISCH OVERZICHT

Table with columns: MINERALEN (STEENKOLEN, PETROLEUM, BENZINE), TEXTIELGOEDEREN (KATOEN, WOL), DIVERSEN (KOE-HUIDEN, KALK-SALPETER). Rows list months from 1925 to 1933 with various data points.

1) Jaar- en maandgem. afger. op 1/8 pence. 2) 7 Apr. 3) 13 Apr. 4) 5 Apr. 5) 12 April. 6) 6 April. 7) 17 April.

GROOTHANDELSPRIJZEN¹⁾

Main table with columns for ZUIVEL EN EIERN, METALEN, and various metal types like KOPER, LOOD, TIN, IJZER, GIETERIJ-IJZER, ZINK, GOUD, ZILVER.

6 Sept. 1932 79 K.G. La Plata. 9) Tot Jan. 1928 Western; vanaf Jan. 1928 tot 16 Dec. 1929 American No. 2, van 16 Dec. 1929 tot 26 Mei 1930 74/5 K.G. Hongaarsche...

AN GROOTHANDELSPRIJZEN.

Table with columns for BOUWMATERIALEN and KOLONIALE PRODUCTEN, including sub-sections like VURENHOUT, STEENEN, CACAO, COPRA, KOFFIE, RUBBER, SUIKER, THEE.

N.B. Alle Pondennoteringen vanaf 21 Sept. '31 zijn op goudbasis omgerekend

ressant. De termijnmarkt te Londen sloot $\frac{3}{4}$ d. tot 1 d. lager dan de opening.

Wij laten hieronder volgen de gegevens van de U.K. Board of Trade Statistiek over Maart:

	Maart		Oct./Mrt.	
	1933	1932	1932/33	1931/32
	tons	tons	tons	tons
Import Bietsuiker ...	3.730	16.547	14.482	71.699
„ Rietsuiker ...	137.622	153.801	1.159.020	965.997
Totaal....	141.361	175.348	1.173.502	1.037.696

	Maart		Oct./Mrt.	
	1933	1932	1932/33	1931/32
Vrijgemaakt v. Consumptie	200.045	204.170	950.768	997.873
Export Geraffineerd	26.256	12.023	166.188	92.296

De N.I.V.A.S. raamt den ditjarigen Java-oogst op 1.052.396 tons Superieur, 10.500 tons Sup. Stroopsuiker, 265.534 tons Bruine Suiker, 29.720 tons Melasse Suiker, dus totaal 1.358.150 tons.

De verkoopen van de N.I.V.A.S. beliepen ca. 4000 tons. Hier te lande was de markt eveneens kalm. De noteeringen op de Amsterdamsche termijnmarkt sloten $\frac{1}{8}$ lager dan het vorige slot. De omzet bedroeg 2350 tons.

KOFFIE.

De markt was in de afgelopen week enkele dagen gesloten en stond ook overigens onder den invloed van de feestdagen. De stemming was zeer kalm en de afzet uiterst beperkt. In de kost- en vrachtaanbiedingen van Brazilië kwam dooreengenomen feitelijk geen verandering en ook de cif-offerten van de ongewasschen Sumatra Robusta-soorten bleven zoo goed als ongewijzigd. Alleen gewasschen Robusta was iets hooger.

De gisteren bekend geworden statistiek van Brazilië wijst uit, dat de verschepingen zoowel als de verkoopen van Santos in de vorige week belangrijk grooter zijn geweest dan in de week daarvóór, toen zij zeer klein waren. Verscheept werden van Santos naar Europa 105.000 balen tegen 38.000 balen in de week daarvóór en naar de Vereenigde Staten 100.000 balen tegen 63.000 balen. Verkocht werden door Santos naar Europa 95.000 balen tegen 47.000 balen en naar de Vereenigde Staten 102.000 balen tegen 63.000 balen. Van Rio werden verscheept naar Europa 24.000 balen tegen 20.000 balen en naar de Vereenigde Staten 18.000 balen tegen 15.000 balen.

Als vernietigd in de vorige week worden opgegeven 14.000 balen te Rio, 4000 balen te Santos en 8000 balen te Victoria, tezamen 26.000 balen. Een officieel bericht van den Nationalen Koffie-Raad in Brazilië luidt, dat van den aanvang in 1931 tot 31 Maart l.l. vernietigd zijn: 5.234.000 balen te Santos, 1.501.000 balen te Rio, 615.000 balen te Victoria, 7.994.000 balen in Sao Paulo en 465.000 balen op verschillende andere plaatsen, tezamen 15.809.000 balen tegen 13.578.000 balen, welke tot 31 Januari l.l. waren vernietigd. In de maanden Februari en Maart zouden dus bijeen vernietigd zijn 2.231.000 balen. Deze mededeeling wijst er op, dat de 1.971.000 balen, welke in Februari alleen reeds uit de statistiek van den Staat Sao Paulo zijn verdwenen, niet geheel vernietigd kunnen zijn, wat trouwens al in het Overzicht van 4 April werd aangenomen. Zooals vroeger door het Valorisatie-Comité en daarna door het Verdedigings-Instituut en door den Nationalen Koffieraad, wordt de wereld thans door het Nationale Koffie-Departement van Brazilië bewerkt met cijfers, die door niemand te controleeren zijn, doch die van tijd tot tijd in hooge mate fantastisch lijken. Intusschen zijn gisteren en heden verschillende telegrammen uit Brazilië ontvangen, die wellicht eenige aanwijzing bevatten aangaande het doel, waarmede in Februari een zoo groote hoeveelheid Santos koffie uit de Braziliaansche statistiek is verwijderd. Bedoelde telegrammen melden, dat het Koffie-Departement besloten heeft, teneinde den afzet van het Braziliaansche product te bevorderen, met ingang op 18 dezer, voortaan 10 % premie in natura te geven over de hoeveelheid koffie, door iederen afscheper geëxporteerd (om de premie te kunnen ontvangen moeten de exporteurs op den 5n van elke maand de bijzonderheden betreffende hun uitvoer in de vorige maand inleveren). De premie mag niet ter plaatse verhandeld worden, doch moet in de maand van levering geëxporteerd worden met betaling van alle belastingen, en uitvoerrechten. Voor de premie zal voor Santos de laagste soort zijn type 6 en voor de andere havens type 7. Het is niet onmogelijk, dat de koffie, die in Februari spoorloos uit de statistiek is verdwenen, eenvoudig bij voorbaat is geschrapt, omdat zij door het Koffie-Departement is bestemd voor bovenbedoelde premie-levering. Er is dan echter reden om zich af te vragen, waarom vooruit werd afgeschreven

een hoeveelheid, waarschijnlijk veel grooter dan voor de premie-levering gedurende een geheel jaar noodig zal zijn.

Wat de Braziliaansche Regeering met den geheelen maatregel meent te kunnen bereiken is niet duidelijk. Indien het plan mocht worden uitgevoerd is het waarschijnlijk, dat de exportprijzen van de door de afscheper betaalde zoowel als van de door hen gratis ontvangen koffie tengevolge van onderlinge concurrentie in de afscheep-havens er juist zóó ver door zullen worden gedrukt als het voordeel van de niet-betaling der 10 % zal toelaten, zoodat alleen de buitenlandsche verbruiker er eenige baat van zal hebben. Hoe de uitvoer van het product er door zou kunnen toenemen is niet in te zien en daarom is ook dit plan, evenals de vele vroegere, grotendeels nooit uitgevoerde projecten, door den koffiehandel voorloopig schouderophalend ontvangen. In elk geval meent men het te moeten opvatten als een nieuw bewijs van den wanhopigen toestand in het groote productieland, alwaar de leiders niet weten, hoe het vraagstuk van de overproductie tot oplossing is te brengen.

De kost- en vrachtaanbiedingen van Santos zijn op het oogenblik voor gewoon goed beschreven Superior Santos op prompte verscheping ongeveer \$9.50 a 9.80 per cwt. en voor dito Prime ongeveer \$9.80 a 10.—, terwijl zij voor Rio type New-York 7 met beschrijving, prompte verscheping, zijn \$8.30 a 8.40.

De prijzen in de eerste hand in Nederlandsch-Indië zijn op het oogenblik aan te nemen op:

Palembang Robusta, April/Mei verscheping, 17 ct.; Benkoelen Robusta, April/Mei verscheping, 17 $\frac{1}{4}$ ct.; Mandeheling Robusta, April/Mei verscheping, 18 $\frac{1}{4}$ ct.; W.I.B. f.a.q. Robusta, April/Mei verscheping, 22 $\frac{3}{4}$ ct., alles per $\frac{1}{2}$ K.G. cif, uitgeleverd gewicht, netto contant.

De noteeringen aan de Rotterdamse termijnmarkt bleven onveranderd. April noteert 19, Mei 18 $\frac{1}{4}$, September 17 $\frac{1}{4}$, December 17 en Maart 1934 — 16 $\frac{7}{8}$ ct. per $\frac{1}{2}$ K.G.

De officieele loco-noteering van Superior Santos werd verlaagd van 27 ct. op 26 $\frac{1}{2}$ ct. per $\frac{1}{2}$ K.G.; die van Robusta bleef op 23 $\frac{1}{2}$ ct. gehandhaafd.

De slotnoteeringen te New-York waren:

	Gemengd contract (basis Rio No. 7)				Santos-contract (basis Santos No. 4)			
	Mei	Sept.	Dec.	Mrt.	Mei	Sept.	Dec.	Mrt.
18 April ...	\$ 5.32	5.02	4.97	4.88	7.69	7.28	7.18	7.11
10 April ...	5.42	5.16	5.08	5.—	8.01	7.38	7.26	7.18
3 April ...	5.34	4.99	4.92	—	7.71	7.16	7.07	7.01
27 Maart ...	5.30	4.98	4.91	—	7.64	7.13	7.04	—

Rotterdam, 19 April 1933.

STEENKOLEN.

Van de kolenmarkt valt niet veel nieuws te melden. De vraag blijft zeer beperkt.

In Duitschland is in afwachting van de zomerrabatten voor huisbrand, die van 1 Mei af zullen gelden, de belangstelling voor deze soorten tot op het minimum gedaald, terwijl voor industriekolen geen verandering te constateeren valt.

Gedurende de afgelopen week is in Engeland op sommige mijnen wat regelmatig gewerkt in het vooruitzicht van de Paaschvacantie. De onderhandelingen tusschen Engeland en Duitschland over het invoercontingent van Engelsche kolen in Duitschland en de invoerrechten voor diverse Duitsche artikelen in Engeland zijn beëindigd. Hoewel men aan beide kanten niet heeft kunnen bereiken wat men wilde, wordt het magere resultaat toch nog vrij gunstig beoordeeld. Het invoercontingent voor Engelsche kolen werd een weinig vergroot.

In België zijn de prijzen voor kolen in deze maand vrij aanzienlijk verlaagd.

De prijzen zijn:

Northumberland Ongezeefde	f 7.10
Durham Ongezeefde	7.50
Cardiff 2/3 large 1/3 smalls	8.75
Schotsche Gezeefde (Prime Lothians)	7.50
Yorkshire gewasschen Singles	6.25
Westfaalsche Vetsfönder	8.25
„ Vlamstukken I	9.—
„ Smeenootjes	8.75
„ Gasvlamfönder	8.25
„ Gietcokes	11.—
Hollandsche Eierbriketten	12.—

alles per ton van 1.000 KG. franco station Rotterdam/Amsterdam. Ongezeefde bunker-kolen f.o.b. Rotterdam/Amsterdam f 7.15. Markt flauw. 18 April 1933.